

Täysistunto

Keskiviikko 20.12.2023 klo 13.59—16.26

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 16.26.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Tarja Filatov (13.59—15.00) ja puhemies Jussi Halla-aho (15.00—16.26).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Vastaukset kirjallisiin kysymyksiin

Eduskunnalle ovat saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin KK 196, 199, 207, 208, 210, 211, 215/2023 vp.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen sekä Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti perustettujen kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta tehdyn pöytäkirjan hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 90/2023 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, lakivaliokunnan ja puolustusvaliokunnan on annettava lausunto. Lisäksi tiedusteluvalvontavaliokunta voi antaa lausunnon ulkoasiainvaliokunnalle. — Keskustelu alkaa. Ministeri Valtonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.01 **Ulkoministeri Elina Valtonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomes-ta tuli Naton jäsen 4. päivä huhtikuuta 2022. Jäsenyys edellyttää, että Suomi liittyy vuoden sisällä liittymiskirjan tallettamisesta myös muihin Naton sopimuksiin, joista eduskunnan käsittelyyn tuodaan nyt kaksi. Eduskunnalle annettava hallituksen esitys koskee Suomen liittymistä Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemas-

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

ta tehtyyn sopimukseen, eli niin kutsuttuun Nato-sofaan, sekä Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti perustettujen kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta tehtyyn pöytäkirjaan, eli niin kutsuttuun Pariisin pöytäkirjaan. Esitys sisältää myös useita eri hallinnonalojen liitelakeja, jotka on katsottu välttämättömäksi tai tarkoituksenmukaiseksi tehdä liittymisen yhteydessä.

Suomi on jo aiemmin Naton rauhankumppanimaana soveltanut näitä sopimuksia mutta liittyy niihin nyt Naton jäsenenä. Hallituksen esitys on osa laajempaa kokonaisuutta, jolla taataan Suomen turvallisuus. Nato-jäsenyys, Suomen ja Yhdysvaltojen välinen puolustusyhteistyösopimus eli DCA-sopimus sekä vahva ja uskottava maanpuolustus ovat Suomen turvallisuuden tukipilareita uuden aikakauden ulko- ja turvallisuuspolitiikassa.

Nato-sofa koskee sopimuspuolten joukkojen oikeudellista asemaa niiden oleskellessa virallisten tehtävien yhteydessä toisen sopimuspuolen alueella. Sopimus sisältää määräyksiä, jotka koskevat muun muassa maahantulomuodollisuuksia, aseenkanto-oikeutta, tuomiovallan käyttöä, vahingonkorvausoikeutta ja siitä luopumista sekä joukkojen erioikeuksia ja vapauksia. Sopimus perustuu vastavuoroisuuteen, eli määräykset koskevat sekä tilannetta, jossa Suomi toimii toisen Naton jäsenvaltion joukkoja vastaanottavana valtiona, että tilannetta, jossa Suomi lähettää joukkoja toiseen Naton jäsenvaltioon.

Pariisin pöytäkirjalla Nato-sofan määräykset ulotetaan myös Naton esikuntiin ja niiden sotilas- ja siviilihenkilöstöön pöytäkirjassa määrättyin mukautuksin. Pariisin pöytäkirja määrittelee Naton esikuntien ja niiden sotilas- ja siviilihenkilöstön aseman tällaisen esikunnan ollessa sijoitettuna tai tällaisen henkilöstön oleskellessa virkatehtäviensä yhteydessä pöytäkirjan osapuolen alueella.

Hallituksen esityksessä on tarkasteltu Nato-sofan ja Pariisin pöytäkirjan määräyksiä suhteessa kansalliseen lainsäädäntöön sekä yhteensopivuutta EU-oikeuden kanssa. Lisäksi on arvioitu liittymisen keskeisimpiä vaikutuksia, jotka koskettavat useita toimijoita ja toimialoja, kuten Puolustusvoimia, turvallisuutta, oikeuslaitosta, vahingonkorvauksia, verotusta, terveydenhuoltoa ja liikennettä.

Rikosoikeudellinen tuomiovalta on herättänyt julkisuudessa keskustelua. Nato-sofassa määrätään rikosoikeudellisen lainkäyttövallan jakautumisesta joukkojen lähettäjä- ja vastaanottajavaltioiden välillä. Rikoslain mukaan Suomen rikosoikeuden soveltamisalaa voidaan rajoittaa Suomea velvoittavassa kansainvälisessä sopimuksessa. On syytä todeta, että Nato-sofalla tai millään muulla Naton sopimuksella ei vapauteta ketään rangaistusvastuusta. Kyse on siitä, mikä valtio käyttää kussakin tilanteessa tuomiovaltaa. Nato-sofan mukaan rikosoikeudellinen tuomiovalta voi olla joko lähettäjävaltiolla, vastaanottajavaltiolla tai rinnakkain molemmilla. Rinnakkaisen tuomiovallan tapauksissa lähettäjävaltion turvallisuuteen ja omaisuuteen liittyvien rikosten lisäksi rikokset, jotka liittyvät lähettäjävaltion joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenten virantoimituksessa tapahtuneisiin tekoihin, kuuluvat ensisijaisesti lähettäjävaltiolle. Muut rikokset kuuluvat Nato-sofan mukaan vastaanottajavaltion ensisijaiseen rikosoikeudelliseen tuomiovalttaan.

Ärade talman! Åland är en del av Finlands suveräna territorium och Finland ansvarar för Ålands internationella förpliktelser. Således omfattas också Åland av avtalets tillämpningsområde. Nato-sofa och Parisprotokollet innehåller inga bestämmelser som enligt Ålands självstyrelselag skulle höra till landskapet Ålands behörighet. De situationer där Nato-sofa och Parisprotokollet tillämpas baserar sig på Finlands begäran. I samband med detta säkerställer vi att Ålands folkrättsliga särställning beaktas.

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

Arvoisa puhemies! Esitykseen on sisällytetty voimaansaattamislait, joissa on huomioitu Nato-sofan ja Pariisin pöytäkirjan toimeenpanon kannalta välttämättömät lainsäädäntömuutokset, jotka ovat merkityksellisiä sopimusten soveltamisen kannalta. Lisäksi esitykseen sisältyy liitelakeina toimialakohtaiseen lainsäädäntöön tehtävät välttämättömät muutosehdotukset sekä sotilaallisessa puolustusyhteistyössä havaitut muutostarpeet, jotka on tarkoituksenmukaista tehdä liitelakien yhteydessä. Vireillä on myös muita, toimialakohtaisia säädöshankkeita, joilla on tarkoitus sujuvoittaa Nato-sofan ja Pariisin pöytäkirjan sekä myös muilta osin Nato-jäsenyyssvelvoitteiden toimeenpanoa. Lainsäädännön tarkistamistyötä on tarve jatkaa, kun sopimusten soveltamisesta on kertynyt kokemusta.

Hallituksen esityksen liitteenä on myös Suomen ja Yhdysvaltojen ulkoministeriöiden välinen noottienvaihto, joka koskee sekä Nato-sofan että Suomen ja Yhdysvaltojen välisen puolustusyhteistyön sopimuksen eli DCA:n soveltamista. Noottienvaihdolla vahvistetaan osapuolten yhteinen näkemys siitä, että Nato-sofan ja DCA:n tulkinnassa ja soveltamisessa osapuolet kunnioittavat kummankin maan lainsäädäntöä ja kansainvälisoikeudellisia velvoitteita, mukaan lukien kuolemanrangaistuksen suhteen. Nato-sofan 7 artikla kieltää kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanon sellaisessa jäsenvaltiossa, jonka lainsäädännössä ei säädetä kyseisestä rikoksesta kuolemanrangaistusta. Suomen perustuslaki kieltää kuitenkin myös kuolemanrangaistukseen tuomitsemisen.

Arvoisa puhemies! Hallitus on arvioinut Nato-sofan ja Pariisin pöytäkirjan suhdetta perustuslakiin ja Suomea sitoviin kansainvälisiin ihmisoikeusvelvoitteisiin, erityisesti suhteessa vieraan valtion oikeuteen käyttää tuomiovaltaa Suomen alueella, ja kuullut asiasta perustuslakiasiantuntijoita. Tämän perusteella hallitus esittää johtopäätöksensä, että Nato-sofan rikosoikeudellista tuomio- ja lainkäyttövaltaa koskevaan 7 artiklaan sisältyy määräyksiä, jotka koskevat perustuslakia. Sopimus olisi siten hyväksyttävä eduskunnassa päätöksellä, joka edellyttää kahden kolmasosan enemmistöä. Hallitus katsoo, että sellaiset Nato-sofan määräykset, jotka koskevat perustuslakia, koskevat perustuslakia myös Pariisin pöytäkirjan osalta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitoksia ministerille esittelystä. — Nyt kysyisin: onko tarve käydä lyhyttahtista keskustelua? — Sieltä tulee nyökytyksiä, eli mikäli edustajat haluavat käyttää lyhyttahtisessa keskustelussa puheenvuoroja, pyydän nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. — Edustaja Kiljunen.

14.10 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille tästä asian esittelystä. Suomen liittyessä Pohjois-Atlantin puolustusliittoon tasavallan presidentti aivan yhtä lailla kuin eduskunta kirjasi kannanmuodostuksessa hyvin selkeästi, että tämä ratkaisu, sotilaallinen liittoutuminen, tehdään primäärisesti Suomen turvallisuuseduista liikkeelle lähtien. Ratkaisu ei ole ketään vastaan, ja kukaan ei menetä tässä mitään — se on se fundamentti, jolla eduskunta lähestyy tätä Nato-sopimusta kaikilla tasoilla, ja myöskin Suomessa ollaan lähestytty näin.

Tämän sopimusjärjestelyn osana luonnollisesti on tämä niin sanottu Nato-sofa, joka on tämmöistä virkakieltä, jolla tarkoitetaan vain ylipäätään, että kun lähetetään Nato-joukkoja toiseen maahan palvelemaan, niin millä ehdoilla tässä toimitaan. Ja siinä suhteessa oletan, että tämä on riidaton kysymys eduskunnan osalta, koska tämä on juuri tämän Nato-sopimuksemme täytäntöönpanoa, ja siinä mielessä se on aika luonteva jatko. Palataan näihin

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

aiheisiin sitten tarkemmin, missä siinä on niitä nyansseja, mihin ministerikin viittasi, mutta oletan, että meillä on aika vahva yhteisymmärrys tämän esityksen taakse.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kopra.

14.11 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän ministeriä hyvästä asian valmistelusta, ja tosiaan, kuten edustaja Kiljunen tuossa totesi, tällä Suomi lisää turvallisuuttaan. Tämä sofa-sopimus luo ne käytännön pelisäännöt ja käytännön viitekehyksen sille, kuinka Suomen Nato-jäsenyyden puitteet toteutetaan, ja tietysti sitten tämän hyväksymisestä eteenpäin tavallaan alkaa se varsinainen Naton jäsenyyden implementointi, se, millä tavoin me sotilaallisesti sitten alamme olla Naton jäseniä, mitä Suomi tekee ja mitä me voimme Natolta odottaa. Tähän asti tämä on ollut lähinnä ulkopoliittikkaa, kansainvälisen sopimuksen laadintaa, mutta siitä eteenpäin, kun tämä sofa-sopimus on eduskunnan hyväksymä, voisi luonnehtia, että tämä Nato-jäsenyys ja sen implementointi on puhtaasti enemmän sotilaallinen kysymys, mutta sen aika tulee sitten erikseen.

Sinänsä tässä tosiaan ei sellaista suurempaa ihmeellisyyttä ole. Suomihan on rauhan-kumppanuusohjelman puitteissa jo noudattanut näitä periaatteita pitkään, eli suuria mullistuksia ei ole tulossa, mutta toiveissa on ja toivon, että eduskunta tämän mahdollisimman riipeästi ja kuitenkin perusteellisesti ja asiantuntevasti käsittelee.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tynkkynen.

14.12 Sebastian Tynkkynen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Venäjän toimintatapa on selvä. Hävyttömät propagandat tulille, säännöt romukoppaan ja sitten väkivalloin naapurimaahan. Suomi liittyi Natoon, jotta se välttyisi tältä kohtalolta. Venäjälle jäi käteen propagandatuutti. Se kertoo, kuinka Nato levittäytyisi uusille alueille ja toisi joukkojaan rajoille. Nato ei levittäytynyt yhtään mihinkään. Muiden alueille levittäytyminen on Venäjän tapa toimia. Demokraattinen maa sen sijaan itse päättää, minkälaisissa järjestelyissä haluaa olla mukana. Suomi päätti liittyä Natoon. Toisin kuin Venäjä, Nato-maat eivät myöskään tuo joukkojaan yhtään mihinkään, elleivät maat keskenään näin sovi. Toisin kuin Venäjän kohdalla, joukot eivät myöskään toimi kuin roistosakki, vaan yhdessä sovittujen sääntöjen puitteissa. Juuri niistä säännöistä nyt sovitaan, ja se on Suomen etu. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Savola.

14.13 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! 4.4. liityimme puolustusliiton jäseneksi, ja se tarkoittaa sitä, että erilaista lainsäädäntöä meillä tulee hyväksyttäväksi eduskuntaan. Tämä Nato-sofa on yksi keskeinen osa sitä kansainvälistä lainsäädäntöä, osa sitä kokonaisuutta, mitä tämä Nato-jäsenyys meille tuo. Tietysti kumppanina olemme jo olleet osa Nato-sofaa, ja käytännön osioita siinä on ollut mukana, mutta nyt sitten tämän oman lainsäädäntömme päivitämme tältä osin kuntoon.

Silloin kun liityimme Natoon ja tämä prosessi oli eduskunnassa, oli hyvin merkille pantavaa se, että siihen sitoutettiin eduskunta laajasti. Päätös oli varsin yksimielinen, ja on hyvä, että tämäntyyppiset sopimukset käydään myöskin laajasti eduskunnassa läpi. Nythän käy niin, koska tähän koskettaa hyvin montaa eri valiokuntaa, jotka tulevat tästä lausu-

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

maan, lainsäädäntö koskettaa eri osa-alueita. Pidänkin hyvin keskeisenä sitä, että koko eduskunta sitoutetaan, jotta tämä menee yksimielisesti, mahdollisimman yksimielisesti ainakin, tästä eduskunnasta eteenpäin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Harjanne.

14.15 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. Tässähän tehdään nyt näitä Nato-jäsenyyden paperihommia, ja on hyvä, että ne hoidetaan kunnolla ja perusteellisesti, niin kuin edustaja Savolakin tuossa totesi. Varsinaisen pihvi on tietysti sitten se, mitä näiden sopimusten puitteissa tehdään. Tässä alleviivaan kyllä sitä, että Suomen täytyy olla aktiivinen, vastuunsa kantava liittolainen, ja siihen liittyy se, miten mietitään Naton läsnäoloa Suomessa ja Suomen läsnäoloa muissa Nato-maissa ennakkoluulottomasti meidän ja koko liittokunnan ulko- ja turvallisuuspoliittisia tavoitteita ja puolustuskykyä vahvistaen. Se on se, mistä lähtökohdista se pitää tehdä.

Lisäksi tietysti pitää olla kyky kunnossa. Siihen liittyy paitsi se, että meillä on rautaa ja joukkoja, myös kyky liikuttaa niitä. Kyllä tässä kun näitä sopimuksia tehdään, niin myös esimerkiksi sotilaallinen liikkuvuus ja siihen panostaminen, joissa taas EU on hyvin tärkeä toimija, ovat asia, jota meidän pitää koko ajan pitää myös mielessä, niin että tämä liittouma toimii vahvasti, yhtenäisesti ja tehokkaasti, niin kuin sen tarkoitus onkin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Saramo.

14.16 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Eduskunta teki hyvän, ison työn silloin, kun Nato-jäsenyyttä päätettiin hakea, ja sitä mietintöä, asiaa todella, niin kuin tässä edustaja Harjannekin totesi, käytiin koko eduskunnan voimin, ei vain joidenkin tiettyjen valiokuntien, ja tässä nyt sitten on niiden askelmerkkien mukaan edetty, mikä se eduskunnan päättämä mietintö oli. Ja tämä Nato-sofa: silloin jo kaikille meille, jotka tehtiin paljon töitä sen asian kanssa, oli selvää, että tämäkin sopimus tulee hyväksyttäväksi, ja tässä sopimuksessa ei sinänsä ole mitään ihmeellistä. Tämähän on siinä mielessä monenkeskinen, tasapuolinen sopimus, että kaikki, ketkä Natossa ovat, näitä samoja pelisääntöjä sitten noudattavat, ja kuten tässä on jo todettu, niin itse asiassa Suomi on jo aiemminkin noudattanut käytännössä näitä rauhankumppanina. Joten kun tässä olen huomannut julkisuudessa jonkin verran nyt, että tätä kahdenvälistä DCA-sopimusta ja tätä kytketään toisiinsa, niin näissä on kyse hyvin erilaisista asioista. Sinänsä on hyvä, että tämäkin sopimus saa täällä arvoisensa käsittelyn, mutta on hyvä myös katsoa sitten eteenpäin, että minkälaista Nato-roolia Suomi on ottamassa, ja tämä, mitä me nyt hyväksytään, on kyllä vielä sitä peruskauraa. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vikman.

14.17 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä käsittelyssämme on kyseessä osa kokonaisuutta, jolla taataan Suomen turvallisuus, ja sehän on ulko- ja turvallisuuspolitiikkamme kaikista tärkein tehtävä. Siinä mielessä on erittäin tärkeää, että näille linjoille on laaja hyväksyntä täällä eduskunnassa, ja oli hyvä kuulla ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajankin puheenvuorosta, että näin todennäköisesti tulee olemaan, nimit-

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

täin jatkossakin Nato-jäsenyyden toimeenpano säilyy ulko- ja turvallisuuspolitiikkamme aivan ytimessä.

Tällä hetkellähän Suomen jäsenyys Natossa edellyttää, että Suomi liittyy myös tiettyihin muihin Naton puitteissa tehtyihin sopimuksiin, kuten Nato-sofaan ja Pariisin pöytäkirjaan. Nämä meidän pitää hyväksyä vuoden kuluessa Natoon liittymisestä, ja tässä Suomi on Naton rauhankumppanuuteen osallistuvana valtiona tosiasiallisesti jo soveltanut sopimusta ja pöytäkirjaa, joten nyt on tärkeää, että saamme nämä vietyä ripeästi täällä eduskunnassa eteenpäin ja päätökseen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

14.18 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Reilut 80 vuotta sitten allekirjoittanutkin nuoremmat kaverit puolustivat omalla hengellään tätä maata, kun raakalaismainen Venäjä, silloinen Neuvostoliitto, hyökkäsi meidän kimppuun. Oltiin varsin yksin. Tuhannet ja taas tuhannet suomalaiset antoivat henkensä tämän maan puolesta, jotta me saatiin säilyttää itsenäisyys. Nyt liityttiin Natoon. Ja minkä takia näitä sopimuksia tehdään? Niillä varmistetaan se, että meidän kimppuun ei enää hyökkäisi, luodaan niitä pidäkkeitä, jotta Venäjän kaltainen roistovaltio ymmärtää sen, että meidän kimppuun ei kannata käydä, koska meillä on tällä kertaa takana ystäviä, liittolaisia lännessä. Sen takia näitä sopimuksia tehdään, ja sen takia olen äärimmäisen onnellinen siitä, että tässä salissa laajasti jaetaan se näkemys, että me ei haluta sotaa vaan me halutaan puolustaa meidän omaa itsenäisyyttämme myös tulevaisuudessa ja tällä kertaa näiden liittolaisten kanssa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tuppurainen.

14.19 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On totisesti meille vahvuus, että meillä on laaja kansallinen konsensus siitä, mikä on meidän turvallisuutemme perusratkaisu. Se on jäsenyys Natossa, myös Euroopan unionissa, ja omasta puolustuksesta huolehtiminen. Tämä Nato-jäsenyys on myös arkista, ja siihen liittyy tämä sopimus, jonka uskon olevan varsin riidaton eduskunnassa. Kysymys on Nato-jäsenyyden käytännön täytäntöönpanosta, siitä, millä tavalla me liittolaisena järjestämme liittolaistemme joukkojen liikkumisen ja yhteisen puolustuksen omalla maaperälläämme.

Se, mistä hallitukselle voi antaa kiitokset tässä, liittyy Yhdysvaltojen kanssa tehtyyn noottienvaihtoon siitä, miten Yhdysvallat käyttää tuomiovaltaa Suomen alueella. Meidän lainsäädäntöömme ei kuulu kuolemanrangaistus, ja on hyvä sanoa se selkeästi tämänkin sopimuksen yhteydessä tällä noottienvaihdolla. Yhdysvallat on siihen sitoutunut, ja tämä oli mielestäni tärkeä toimi hallitukselta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kaikkonen.

14.20 Antti Kaikkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä jäsenyyteen liittyvät sopimukset täytyy tosiaan saattaa lainsäädäntöön vuoden kuluessa jäsenyydestämme eli ensi keväällä viimeistään. Nämä sofa-sopimus ja Pariisin pöytäkirja tulevat suoraan tuosta meidän Nato-jäsenyydestämme, kun lupasimme liittyä täysin oikeuk-

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

sin ja velvollisuuksin. Tässä on erilaisia käytännön asioita, mitkä on hyvä ratkaista, ja totta kai nämä perustuslailliset kysymykset täytyy huolella käydä läpi.

Arvoisa puhemies! Sitten on tietysti vielä edelleen muutakin työlliställä, komentorakennekysymykset, mutta sitten oikeastaan tässä yhteydessä haluaisin kysyä osallistumisesta Naton rauhanajan toimintaan, ilmavalvontaan, mahdolliseen EFP-osallistumiseen merivoimaosastoihin. Mielestäni on perusteltua, että osallistumme, mutta kysyn: mikä on hallituksen ajatus näissä ja ajoitus? Ellen ihan väärin muista, hallituksen taholta lupailtiin, että nämä ratkaisut tehtäisiin jo tämän syksyn aikana, mutta odottelemme edelleen, missä kohdalla näistä päätetään ja eduskuntaa informoidaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kauma.

14.21 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäjän hyökkäys Ukrainaan sai Suomenkin liittymään Natoon ja jopa todella suurella enemmistöllä, jota harvoin tässä salissa nähdään. Nyt kun tästä Nato-jäsenyydestä on tullut totta, niin siinä myöskin edellytetään, että Suomi Naton jäsenenä liittyy myös muihin sopimuksiin, liitännäissopimuksiin, kuten juurikin tähän Nato-sofaan, sekä Pariisin pöytäkirjaan. Tässä Nato-sofasahan päätetään muun muassa oikeudellisesta asemasta näiden joukkojen osalta, jotka oleskelevat toisessa Nato-maassa, heidän maahantulomuodollisuuksistaan, aseenkanto-oikeudesta, tuomiovallan käytöstä, vahingonkorvausoikeudesta ja erilaisista erioikeuksista ja vapauksista. Suomi on jo tosiasiallisesti ollut tämän lainsäädännön piirissä siitä lähtien, kun Suomi on ollut Naton rauhankumppanimaa, eli tässä ei sinänsä meille mitään uutta ole.

Arvoisa puhemies! Olen myöskin kiitollinen siitä, että tällä viikolla on allekirjoitettu puolustusyhteistyösopimus Yhdysvaltojen kanssa, ja toivon tietenkin, että siitä salissa päästään pian keskustelemaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Niemi.

14.23 Veijo Niemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Viime kaudella minulla oli mahdollisuus olla puolustusvaliokunnan jäsenenä, tällä kaudella ulkoasiainvaliokunnan jäsenenä. Kiitos arvoisalle ministerille tästä hyvästä esittelystä. Olen kyllä aivan vakuuttunut siitä, että tämä on Suomelle ja suomalaisille todella hyvä asia, että olemme vahvasti läntinen maa, läntiseen liittoon kuuluva maa. Kauhulla ajattelen sitä tilannetta, jos tästä hetken kuluttua siirtyisimme joulun viettoon ja olisimme edelleen puolueeton maa suuren Venäjän pitkän rajan lähistöllä, kun Venäjä käy röyhkeää sotaa Ukrainassa. Kyllä me oltaisiin huomattavasti heikommassa tilanteessa siinä tilanteessa, ja olen todella tyytyväinen tähän tilanteeseen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskinen.

14.24 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustelussa on jo viitattu siihen, että tämä menee varsin useaan valiokuntaan ja toivottavasti alkuvuodesta ripeästi käsitellään, mutta toki huolellisesti.

Ympärillämme maailman tilanne on aika epävakaa, ja on hyvä varautua kaikentyyppiin uhkiin ja riskeihin. Sosiaalidemokraatit pitävät tärkeänä tässä yhteydessä muistuttaa

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

siitä, että olisi korkea aika saada myös Nato-tehtäviin lähetettävän henkilöstön palkkaukseen, ylityökorvauksiin ja muihin palvelusehtoihin liittyvät kysymykset ratkaisuun. Ne ovat toki enemmän puolustusministeriön heiniä, mutta kun yhdessä ulkoministeriön kanssa tätä koko Nato-sopimuskokonaisuutta toimeenpannaan, niin tämäkin on syytä hoitaa.

Samalla on hyvä muistuttaa, että Natossa on kysymys myös ulko- ja turvallisuuspolitiikasta laajasti. Ulkoministeriön ja puolustusministeriön ohella monet muut ministeriöt joutuvat mukaan tähän isoon organisaatioon, ja niillekin täytyy varata riittävät resurssit, jotta Suomi heti alusta lähtien täydellä painolla vaikuttaa Natossa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Saarikko.

14.25 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On juuri näin, että näinä jännitteisinä maailmanaikoina ja ottaen huomioon maantieteelliset realiteetit tämänkaltaiset keskustelut, näistä koituvat todelliset sopimukset täydennettynä vielä DCA:lla luovat turvaa ja varmuutta vaikeissa olosuhteissa.

Haluan kiittää siitä myös ilman muuta nykyistä, istuvaa hallitusta, mutta minusta se koskee koko eduskuntaa: tämä kaikki on käynyt varsin jouhevasti, kaikkia demokratian pelisääntöjä kunnioittaen, perusteellisen käsittelyn kautta ja verrattain nopeasti. Se on hieno osoitus kaikkien vaikeuksienkin keskellä suomalaisen parlamentarismin toiminnasta, ja sitä työtä nykyinen hallitus näyttää hienolla tavalla jatkavan, siitä kiitos.

Yksi huoli on kuitenkin ilmoilla, ja se on suuri. Muistan hyvin elävästi vaiheet, joissa Nato-jäsenyyttä ryhdyttiin hakemaan ja Natoon pyrkimistä valmistelemaan. ”Hand i hand” oli vahva viestimme silloin yhdessä Ruotsin kanssa, ja se on ollut tasavallan presidentinkin viesti: jäsenyys ei ole täydellinen ilman Ruotsia. Porstuassa ovenraossa alkaa olla kylmä. Mitä tapahtuu seuraavaksi? Mikä vahvistaisi tämän prosessin etenemistä vihdoinkin myös Ruotsin osalta? Me olemme onnekkaita, me olemme hoitaneet asiat hyvin, mutta tämä tilanne ei pitkään vetele, joka Ruotsin ja Naton välille on nyt muodostunut.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Östman.

14.26 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä Nato-sofa-sopimus on tarkkaan määritelty, ja siihen liittyy paljon yksityiskohtia, joita ministeri kiitettävästi kyllä avasi omassa esittelypuheenvuorossaan. Tämä on iso kokonaisuus, joka saattaa olla kansalaisille vaikeasti tulkittavissa ja ymmärrettävissä ja ehkä joskus jopa meille edustajillekin.

Jos katsomme, mitä on tapahtunut viimeisten 30 vuoden aikana ja miten Suomi on menetellyt ja mihin olemme liittyneet ja sitoutuneet, niin sen voisi tiivistää siten, että ensiksi liityimme tähän Naton Partnership for Peace -ohjelmaan ja sitten elimme aikakauden, jolloin meillä oli ikään kuin ovi raollaan täysjäsenyyteen. No, tiedämme, mikä johti meidät Natoon: Venäjän bruttaali hyökkäyshän oli se syy, minkä takia me haimme Natoon. Silti on hyvä muistaa, että Suomella on edelleen päävastuu meidän omasta turvallisuudestamme.

No, nyt haluaisin kysyä ministeriltä pelkistetysti ja yksinkertaisella tavalla: voitteko avata nyt sitten, miten tämä Nato-sofa vaikuttaa suomalaisten arkeen, paitsi että tämä sopimusasiakirja on ikään kuin lisävakuumme meille?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindtman.

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

14.28 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen Nato-jäsenyys vietiin Suomessa läpi erittäin laajalla parlamentaarisella yhteisymmärryksellä, ja on tärkeää, että nyt Naton jäsenyyteen liittyvät velvoitteet viedään yhtä laajalla yhteisymmärryksellä, samassa hengessä, läpi ja luodaan toiminnan puitteet kumppaneiden kanssa toimimiseen niin täällä Suomessa kuin muuallakin.

Kiitokset ministerille esittelystä. Olisin katsonut myös hiukan pidemmälle ja jatkanut siitä, mitä edustaja Kaikkonen tässä otti jo esiin siitä, että on tärkeää, että käymme myös keskustelua Suomen roolista ja tavoitteista Natossa komentorakenteen osalta. Kun me tulimme Nato-jäseneksi, me tulimme ”head held high” eli pää pystyssä turvallisuuden tuottajana, ja on tärkeää, että Suomi myös ottaa erittäin aktiivisen roolin, ja on tärkeää, että myös täältä Suomesta lähtee riittävästi osaavaa väkeä Naton rakenteeseen, komentorakenteisiin. Ministeri, miten tämä osuus etenee tästä yhteiseen Natoon tulemisesta? On tärkeää, että suomalaista osaamista saadaan riittävästi Naton keskeisille paikoille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskowicz.

14.29 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Venäjä on valehtelun suurvalta. Diktaattori Putin valehtelee omalle kansalleen ja yrittää valehdella suomalaisille ja koko muulle maailmalle, että Suomen Nato-jäsenyys on uhka Venäjän turvallisuudelle. Ei ole. Ei ole myöskään koko Nato, ei ole edes Naton laajentuminen. Kuten aikaisemminkin olen sanonut, Nato ei ole uhka Venäjälle, mutta se on uhka Venäjän uhal- le. Miksi Venäjän johto jatkuvasti valehtelee tästä asiasta omalle kansalle? Tällä uhkaku- valla Venäjän johto perustelee hyökkäyssotaansa Ukrainassa, perustelee oman valtansa, perustelee oman diktatuurisen järjestelmänsä ja kansansa uhraukset ja kärsimykset.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Holopainen.

14.30 **Hanna Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä näihin kommentteihin, joita tässä salissa on tehty, että on erittäin tärkeää, että pystytään päivittämään meidän lainsäädäntöä ja tätä viitekehystä, jolla sitten Suomen puolustus edelleen nyt vahvistuu osana meidän jäsenyyttä tässä liittokunnassa. Itsekin haluan kiittää hallitusta siitä, että jatketaan sitä, että käydään tällaista avointa keskustelua näistä teemoista, niin kuin viime kaudellakin käytiin. Se yhteisymmärrys, mitä täällä on paljon korostettu, syntyy mielestäni vain tällaisen avoimen demokraattisen keskustelun ja prosessin kautta ja sen kautta, että eri näkökulmia nostetaan esiin sekä täällä salissa että yhteiskunnassa laajemminkin. Se on loppuviimeksi se tae sille, että pystytään ylläpitämään yhteiskunnan vakautta ja luomaan resilienssiä. Se pätee tietysti tämän kyseessä olevan esityksen käsittelyyn, ja sitten ensi vuonna meille tulevat tietysti ulko- ja turvallisuuspoliittiset selonteot. On todella tärkeää, että koko yhteiskunta pysyy mukana siinä keskustelussa, ja myös yhteinen tilanneymmärrys muodostuu sitä kautta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kari.

14.31 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa ministeri, piditte erittäin hyvän esittelypuheenvuoron. Asiat tulivat siinä oikeassa järjestyksessä ja oikeassa mitassa. Valiokunnat tekevät sitten oman työnsä tämänkin pohjalta.

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

Haluaisin myös tukea tätä keskustelun käymistä ikään kuin Naton roolista ja erityisesti Suomen roolista Natossa. Me olemme turvallisuuden tuottajia, mutta me olemme myös varmasti yksi suurimpia hyötyjiä tästä sotilaallisesta liittoutumisesta tässä maailmantilanteessa, jossa elämme.

Noin 30 vuotta sitten vuonna 95 Suomi liittyi Euroopan unioniin täysivaltaisena jäsenenä. Tämä yhteisö on ollut meille äärimmäisen tärkeä myös turvallisuuden tuottajana näinä väli vuosina. Myös silloin vuonna 95 ja sen jälkeen käytiin pitkää keskustelua siitä, kuka edustaa Suomea missäkin kokoonpanossa. Puhuttiin lautasista tuolloin lähes 30 vuotta sitten. On ehkä ajankohtaista, ehkä hieman etuaikaistakin tässä yhteydessä vielä kysyä ministerin näkemystä: Millä tavalla tässä Nato-yhteisössä täysivaltaisena jäsenenä edustamme? Miten ulkoministeriön ja puolustusministeriön tehtävänjaot ja muut tulevat sitten matkan varrella lutviutumaan? Se tullaan näkemään, mutta onko teillä, arvoisa ministeri, jo tässä etukäteen jonkunlaista näkemystä tähän asiaan, jotta löytäisimme lautaset oikeille paikoilleen?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehtinen.

14.33 Rami Lehtinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että Nato-jäsenyyden velvoitteita ripeästi hoidetaan. Lähettävän valtion ja vastaanottavan valtion näkökulmasta tilanne, jossa lähettävän valtion joukon asema olisi oikeudellisesti epäselvä, olisi pitkällä aikavälillä kestämaton tilanne. Siksin on tärkeää, että näistä asioista nyt pitää sovitaan.

Myös taloudellisten vaikutusten arviointi on tärkeää sopimuksia tehtäessä. Nato-sofan tai Pariisin pöytäkirjan voimaansaattaminen ei sinänsä aiheuta merkittäviä vaikutuksia valtion budjettitalouteen, mikä on positiivinen asia tässä talouden tilanteessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinonen.

14.34 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lämmin kiitos ulkoministeri Valtoselle hyvästä työstä tämän Nato-prosessin eteenpäin viemiseksi. Tämä on juuri sitä työtä, mistä silloin puhuttiin, että tuo huhtikuinen päätös oli vasta uuden alku, ja nyt tätä toimeenpannaan. Olemme rauhankumppanuuden myötä olleet jo tietyllä tavalla Nato-sofan ja Pariisin pöytäkirjan toimintojen piirissä lähes 30 vuoden ajan — nyt ne tuodaan meidän omaan lainsäädäntöömme.

Edustaja Savola hyvällä tavalla pohti sitä, olisiko paikallaan myös näiden muiden asian tuntijavaliokuntien tämä käsitellä, ja ehkä tätä pohtisin vielä eduskunnan käsittelyssä.

Myös kokeneet ulkopoliittikan ammattilaiset Kaikkonen ja Lindtman hyvällä tavalla pohtivat tätä tulevaisuutta, minkälainen Nato-maa Suomi on.

Ja oli hieno kuulla, kun olitte, ulkoministeri Valtonen, yhdessä puolustusministeri Häkäsän kanssa allekirjoittamassa tätä DCA-sopimusta, miten Yhdysvaltain kolleganne Blinken jo kehui Suomea tämän ensimmäisen puolen vuoden kokemusten jälkeen siitä, mitä me olemme antaneet ja mitä me olemme pystyneet tuomaan lisää Natoon. Hän kuvasi hienolla tavalla, miten Nato on tänä päivänä vahvempi kuin ennen sitä kun Suomi mukaan liittyi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kokko.

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

14.35 **Jani Kokko sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jo lähes 75 vuoden ajan läntinen liittokunta on pitänyt jäsenmaidensa kansalaiset turvassa ja alueellisen koskemattomuuden jäsenmaiden osalta kunnossa, mikä ehkä kertonee siitä, minkälainen pidäkeky Nato on ulkopuoliselle uhalle. Historian aikana mikään maa tai maaryhmittymä ei ole ryhtynyt testaamaan Naton päättäväisyyttä puolustaa perusarvoja ja kansalaistensa vapautta, ja tässä suhteessa se, mitä itänaapurimme on Ukrainassa tehnyt, sitä ennen Georgiassa, Syyriassa, lukemattomissa salamurhissa ja hybridioperaatioissa ympäri maailmaa, varmaan selittää sen, miksi mekin haluamme kaikille suomalaisille turvaa ja rauhaa ympärillemme, mikä on selittänyt sen, miksi me Natoon oikeastaan liityimme.

Se on hyvä, että nyt tämä Nato-sofa-sopimus saadaan mahdollisimman nopeasti eduskuntakäsittelyyn, jotta, kuten täällä monissa hyvissä puheenvuoroissa on nostettu esille, nimenomaan nämä tekniset esteet tehokkaalle yhteistyölle saadaan poistettua, ja sitten jos se pahin tulee ja kriisitilanteessa tarvitsemme liittolaistemme apua, se oikeasti toimii mahdollisimman tehokkaasti ja myös me pystymme sitä apua antamaan tehokkaasti.

Toivon, että kaikille niille eduskunnan valiokunnille, jotka tätä asiaa nyt ryhtyvät käsittelemään, taataan mahdollisimman hyvät resurssit sille, että nämä asiakirjat saadaan hyvin käsiteltyä ja päätökset voimaan mahdollisimman nopeasti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Linnell.

14.37 **Jarno Linnell kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täytyy sanoa, että tässä on jopa juhlava tunnelma näin joulun alla, kun miettii ulko- ja turvallisuuspoliittisesti, mitä tänä vuonna on tapahtunut: Nato-jäsenyys, DCA-sopimus ja nyt se Naton konkretia. Tämä muutoshan on sekä konkreettisesti että henkisesti tälle kansakunnalle todella merkittävä. Ja tässä yhteydessä, kun me nyt käsittelemme Natoon liittyviä asioita, on minun mielestäni hyvä pitää mielessä, että kyse ei ole vieraista joukoista, vaan kyse on omista joukoista, kun me olemme samaa liittokuntaa, samaa porukkaa ja yhteisestä puolustusliitosta pidämme huolta. Ja sitäkin on hyvä painottaa, että nämähän eivät ole ketään vastaan. Herra Putin totesi hiljattain, että Suomen kanssa tulee ongelmia. Ei tule, kunhan Venäjä ei itse niitä ongelmia aiheuta. Me emme ole uhkaamassa ketään. Nyt me siirrymme sille konkretian asteelle, jossa uusi, henkinen ulko- ja turvallisuuspolitiikan aikakausi Suomessa on alkanut.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ovaska.

14.38 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Linnellin puheenvuoroa on helppo jatkaa, koska tämä on erittäin merkittävä ulko- ja turvallisuuspoliittinen valinta, joka on tehty, ja sitten tämä talo on aika tehokkaasti alkanut toteuttamaan sitä ja viemään sopimuksia eteenpäin, ja tästä kertoo myös se, että näin ennen joulua meille tulee lähetekeskusteluun tämä, jotta prosessit menevät eteenpäin myös tästä talosta. Voisi sanoa, että Nato-sofa ja sitten toisaalta tämä DCA- eli puolustusyhteistyösopimus Yhdysvaltojen kanssa täydentävät toisiaan ja toisaalta täydentävät sitten sitä Suomen Nato-jäsenyyttä.

Ministeriltä kysyisin, miten se sitten käytännössä tapahtuu: sovelletaanko esimerkiksi USA:n joukkoihin Nato-sofa-sopimusta vai sovelletaanko sitten DCA-sopimusta, kun lähdetään näitä käytännössä viemään eteenpäin? Moneen lainsäädäntöönhän tällä on vaiku-

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

tusta ihan ajokorttilainsäädännöstä lähtien. Ja käsittääkseni, mitä ministerin alustuksesta kävi ilmi, ne epäjohtamukaisuudet, mihin muun muassa Tuomas Pöysti puuttui näiden rangaistusten osalta siinä lausuntovaiheessa, on nyt korjattu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Täällä on kymmenkunta henkilöä, jotka ovat pyytäneet vastauspuheenvuoron tai lyhyttahtisen puheenvuoron tähän keskusteluun ja jotka eivät ole vielä sitä saaneet. Nämä myönnän, ja sen jälkeen ministerille puheenvuoro ja sen jälkeen puhujalistaan. — Edustaja Vestman. [Eduskunnasta: Kuulostaa hyvältä! — Nau-
rua]

14.39 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nato-sofa-sopimukseen ja Pariisin pöytäkirjaan liittyminen on tosiaan seurausta Suomen liittymisestä Naton jäseneksi ja vahvistaa Suomen turvallisuutta. Vaikkakin vakiintunut osa Naton jäsenten yhteistyötä, Nato-sofa on Suomelle kuitenkin Nato-jäsenenä oikeudellisesti uudenlainen kansainvälisen yhteistyön muoto, kuten hallituksen esityksessä on todettu. Hallituksen esitykseen sisältyy laajat sääätämisyjärjestysperustelut, joissa on tuotu esille niitä valtiösääntöoikeudellisesti merkityksellisiä kysymyksiä, joita tähän liittyy, kuten oikeus käyttää tuomiovaltaa Suomen alueella ja kuolemanrangaistukseen tuomitsemisen kielto.

Hallituksen esityksessä on katsottu, että Nato-sofa koskee perustuslakia perustuslain 94 §:n 2 momentissa ja 95 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Perustuslakivaliokunta tulee tähän sääätämisyjärjestysasiaan varmasti aikanaan ottamaan kantaa perusteellisen, huolellisen mutta toivottavasti ripeän käsittelyn jälkeen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

14.41 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomella ja muilla Nato-mailla on tosiaan jo ennen liittymistä ollut voimassa rauhankumppanien sopimus joukkojen asemasta, ja se vastaa tätä Nato-sofaa merkittävältä osin. Nato-ratkaisu ja tämä päätös Nato-sofasta sen jatkeena on tehty Suomen turvallisuuden vahvistamiseksi arvaamattoman Venäjän naapurissa.

Arvoisa puhemies! Elämme ulko- ja turvallisuuspoliittisesti valitettavan jännitteisiä aikoja. Venäjän julma hyökkäyssota Ukrainassa vaatii ratkaisuja ja tukea, ja tämä meidän pitää tiedostaa. On tarpeen, että Suomi vahvistaa puolustusyhteistyötä muiden Nato-maiden kanssa ja etsii aktiivisesti keinoja myös kestävän rauhan edistämiseen Euroopassa ja maailmalla.

Arvoisa puhemies! Vielä tässä kohtaa haluan muistuttaa, että viime viikolla vietettiin YK:n ihmisoikeusjulistuksen 75-vuotisjuhlaa. Se syntyi toisen maailmansodan kauhujen jälkeen, ja niitä emme saa unohtaa. Ihmisoikeuksista kiinni pitäminen on tie rauhaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindberg.

14.42 Jarmo Lindberg kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomi on ollut Naton kumppani jo vuodesta 1994 lähtien ja rinnalla toteuttanut teknisen yhteensopivuuden, minkä vuoksi Natoon liittyminen oli niin jouhevaa ja nopeaa sotilaallisten kykyjen puolesta. Presidentti Putin totesi, että Suomi on vedetty Natoon, mutta näinhän se ei ole. Suomi, kuten muutkin maat, on sinne vapaaehtoisesti liittynyt Venäjän toimien vuoksi.

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

Meillä on kolme tärkeää elementtiä: hyvin hoidettu oma, kotimainen puolustus ja nyt uutena Nato-jäsenyys, missä tärkeää on vuoden sisällä allekirjoittaa tämä sofa-sopimus, josta nyt keskustelemme, ja kolmantena uutena DCA-sopimus Yhdysvaltojen kanssa. Nämä kaikki osa-alueet tulee hoitaa kuntoon ennen kuin Venäjällä on kyky palauttaa joukkoja ja sotilaallisia kykyjä Suomen itärajan taakse, ja näin me varmasti tulemme määrätietoisesti tekemään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

14.43 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nato-sofa ja Pariisin pöytäkirja eivät itsessään varmasti tule tällä hetkellä lisäämään meidän taloudellisia velvoitteita puolustushallinnon toimialalla, mutta ei ole varmasti vielä tarkempaa arviota siitä, millaisia nämä taloudelliset vaikutukset suuruudessaan tulevat olemaan siinä vaiheessa, kun sofaa ruvetaan soveltamaan. On kuitenkin aivan selvää, että joitakin menoja Valtiokonttorille tulee muun muassa korvausmenomäärärahoihin. Tietenkään me emme toivo, että vahinkoja sattuu, mutta siinä vaiheessa, kun harjoitustoimintaa myös Suomessa tullaan lisäämään, on oletettavaa, että niitä vahinkojakin sattuu. Puolustusvoimien lisääntyvästä harjoitustoiminnasta kotimaassa ja ulkomailla sekä ulkomaalaisten joukkojen vierailuista Suomessa voi seurata Puolustusvoimien henkilöstölle sattuvien tapaturmien ja liikennevahinkojen sekä Valtiokonttorille niistä tehtävien vahinkoilmoitusten määrän kasvua, ja kysyisinkin: miten tähän on varauduttu?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kaleva.

14.44 Atte Kaleva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hienoa, että olemme nyt saattamassa tätä Suomen liittymistä Natoon, sitä prosessia, loppuun ja hyväksymässä näitä sopimuksia, jotka — kuten täällä on moneen kertaan sanottu — pitää vuoden kuluessa siitä liittymisestä hyväksyä. Nämähän ovat luonteeltaan tämmöisiä teknisiä, näin ehkä voisi kuvata niitä. On tärkeätä, että ne täällä käsitellään rauhallisesti, ajan kanssa, demokratian pelisääntöjä noudattaen, ihan niin kuin Nato-jäsenyysskin täällä käsiteltiin.

Arvoisa puhemies! Sanotaan, että maanpuolustus koostuu kolmesta seikasta. Ne ovat tahto, taito ja väline — tässä järjestyksessä. Kaikkein tärkeintä on maanpuolustustahto. Ja täytyy sanoa, että se yhteishenki, millä tässä salissa on käsitelty näitä sopimuksia nyt ja viime eduskunnassa Natoon liittymistä käsiteltiin — rauhallisesti, riittävän ajan kanssa, se aika ottaen, demokraattisia prosesseja kunnioittaen mutta kuitenkin ripeästi, viivyttelämättä ja ennen kaikkea laajassa parlamentaarisessa yhteisymmärryksessä — kattoi silloin koko salin, ja päätellen tästä keskustelusta se sama henki kattaa koko salin nyt — silloisen opposition, nykyisen opposition, silloisen hallituksen, nykyisen hallituksen. Valta on vaihtunut, mutta tämä henki säilyy, ja kaikkein tärkein asia on tämä yhtenäinen henki, joka Suomessa on historiallisesti ollut ja on edelleenkin olemassa. Se on kaikkein tärkein asia ja tärkein kulmakivi siinä meidän maanpuolustuksessamme — yhteinen maanpuolustustahto. On hienoa, että me voidaan täällä salissa kaikista poliittisista erimielisyyksistä huolimatta tulla yhteen silloin, kun asia on riittävän vakava, [Puhemies koputtaa] ja pohtia tätäkin kysymystä sillä vakavuudella, minkä se ansaitsee, niin kuin muutkin turvallisuuteen liittyvät kysymykset ansaitsevat. [Puhemies koputtaa] Kiitoksia koko salille tästä hengestä. Kiitoksia, että saan olla mukana tässä.

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Päivi Räsänen.

14.46 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuntuu jotenkin hyvältä, että juuri ennen joulua saamme käydä yhdessä tätä asiaa läpi näin hyvässä hengessä, näin hyvässä yhteisymmärryksessä tässä salissa. Täytyy sanoa, että Natoon liittymisen ja Nato-sopimuksen täytäntöönpano on hoidettu tyylikkäästi sekä edellisen hallituksen että nykyisen hallituksen ja näiden eduskuntien toimesta.

Kiitan myös oman eduskuntaryhmäni puolesta sitä, että tässä on koko eduskunta sitoutettu tähän prosessiin myös niin, että eduskunnan ulkoasiainvaliokunnassa ja puolustusvaliokunnassa tämä on huomioitu ylimääräisillä valiokuntapaikoilla. On ollut mielestäni erittäin tärkeää, että myös pienemmät ryhmät tässä huomioidaan.

Mutta sitten totean, että on kyllä surullista samalla se, kun meillä on edetty näin hienosti, että Ruotsin liittyminen Natoon ei ole edennyt toivotulla tavalla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valkonen.

14.47 **Ville Valkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valitettavasti maailmassa on edelleen tyrannimaisia hallintoja, jotka eivät piittaa kansainvälisistä säännöistä, ja sen takia tarvitaan myös puolustuskykyä ja puolustusliittoja.

Nato on ytimeltään poliittinen tahdonilmaisu, ja tälläkin hetkellä käsittelemme sen juridista toimeenpanoa, mutta tahtoa ja juridisia sääntöjä paljon tärkeämpää on kyky. Se on se, missä varsinaisesti vapauden puolustuslinja mitataan: pystymmekö me pitämään huolta myöskin sotilaallisesti koskemattomuudestamme.

Olisi äärimmäisen arvokasta, jos, ulkoministeri, pystyisitte avaamaan Natossa tehtävää ja suunniteltua sotateollista ja -teknologista yhteistyötä. Ukrainan sota ja Venäjän siellä käymä laajamittainen laitton hävittäminen on osoittanut, että niin määrällä kuin laadulla on vielä tänäkin päivänä merkitystä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Joona Räsänen.

14.48 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On kyllä erittäin osuvaa, että näin vuoden viimeisessä istunnossa kokoonnumme käsittelemään asiaa, jossa näkyy tämän salin laaja yksituumaisuus. Se on ensinnäkin sen takia tärkeätä, että jos ja kun viime aikojen keskustelua olemme täällä itse kukin kuunnelleet, niin se on ollut varmaan paikoin hieman repivää, joten on hyvä, että nyt tämän salin ulkopuolellekin välittyy se yksituumaisuus, joka liittyy kansakunnan turvallisuuteen ja niihin kysymyksiin, jotka tähän asiaan kytkeytyvät, ja pystymme myös välittämään niin omille kansalaisille kuin toivon mukaan myös rajojen taakse sen viestin, että näissä asioissa Suomessa toimitaan erittäin yhtenäisesti. Kannustan kyllä eduskuntaa viemään tämänkin asiakokonaisuuden ripeästi mutta totta kai perusteellisen käsittelyn jälkeen lävitse, jotta taas jälleen otamme yhden askeleen sillä polulla, jonka olemme halunneet aloittaa sen takia, että naapurissa asuvat sellaiset voimat, jotka eivät kunnioita niitä sääntöjä, joihin me olemme halunneet uskoa. Sen takia meidän pitää tehdä myös toimenpiteet, joilla takaamme tosiasiallisesti Suomen turvallisuuden kaikissa tilanteissa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Jukkola.

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

14.50 Janne Jukkola kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tällä sopimuksella on Suomen turvallisuutta vahvistava vaikutus, ja tällaisena aikana kaikki turvallisuutta parantavat asiat ovat erittäin tervetulleita, niin tämäkin. Tämä sopimus tulee myös korostamaan entisestään hyvää viranomaisyhteistyötä. Lausunnoissa korostui ennen kaikkea viranomaisyhteistyön merkitys. Nato-sofan soveltaminen edellyttää toimivaa viranomaisyhteistyötä Puolustusvoimien ja muiden valtion viranomaisten välillä. Tästä esimerkkinä voidaan mainita maahantulo, joka edellyttää yhteistoimintaa Rajavartiolaitoksen ja Puolustusvoimien välillä, ja maahantuonti, joka edellyttää taas yhteistyötä Puolustusvoimien, Tullin ja Ruokaviraston välillä. Kysyisin ministeriltä: miten huolehditaan näiden lausunnoissa esiin tulleiden viranomaisten saumattomasta yhteistyöstä jatkossa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Mikäli ministeri haluaa tässä vaiheessa käyttää puheenvuoron, niin otetaan se ennen kuin mennään puhujalistaan. — Olkaa hyvä.

14.51 Ulkoministeri Elina Valtonen: Arvoisa puhemies! Toden totta kiitos erinomaisesta keskustelusta. Kuten mietintövaliokunnan puheenjohtaja tässä puheenvuorossaan totesi, tässä Nato-sofassahan on kyse siitä, että nyt tuodaan tosiaan lihaa luiden ympärille ja pistetään toimeen tätä eduskunnan laajalla enemmistöllä hyväksyttyä puolustusliittoon liittymistä. — Tuli useampi kysymys, otan tästä muutaman.

Itse asiassa tartun aluksi tähän edustaja Östmanin kysymykseen, miten sopimus vaikuttaa suomalaisten arkeen. Ehkä paras vastaus on, että paras, jos ei mitenkään. Mutta tietenkin sitä kautta, kun nyt olemme liittokunnan jäseniä ja vielä sitä täydentäen teimme puolustusyhteistyösopimuksen Yhdysvaltojen kanssa, varmaankin turvallisuudentunne lisääntyy. Ja se on tämän tarkoitus sen vuoksi, että nyt, kun tehdään raamit sille, miten paitsi harjoitustoiminta myös mahdollisessa kriisitilanteessa yhteistoiminta on mahdollisimman saumatonta, se tarkoittaa sitä, että meidän turvallisuus lisääntyy. Tämä myös edustaja Jukkolan hyvään kysymykseen siitä, kuinka viranomaisyhteistyö on Suomessa jo lähtökohtaisesti varsin saumatonta meidän kokonaisturvallisuusmallin mukaisesti. Siihen täytyy erityisen ratkaisevasti panostaa myös tässä Nato-kokonaisuudessa — myös yhteistyössä meidän liittolaisten kanssa.

No sitten edustaja Saarikko ja edustaja Räsänen tästä Ruotsin Nato-tiestä. Nyt näyttäisi siltä, että toivottavasti saisimme nyt vuoden loppuun mennessä, mahdollisesti jopa jouluun mennessä, mihin ei hirveän paljon enää aikaa ole, hyviä uutisia tältä saralta, koska on erittäin tärkeätä, että Ruotsi saadaan mukaan Natoon paitsi Pohjolan turvallisuuden myös koko liittokunnan kannalta.

Sitten muun muassa edustaja Lindtman puhui tästä aktiivisesta Nato-roolista. Näin toden totta, Suomella on paljon annettavaa Natolle, ja sen takia olemme mieluisa jäsen ja lisäämme koko liittokunnan yhteistä turvallisuutta ja sotilaallista pidäkettä. Konkreettisesti voi sanoa niin, että henkilöstöä Naton komentorakenteeseen on meiltä lähdössä noin 150—200. Nyt on siellä muutamia kymmeniä, ja yksityiskohtia on tulossa.

Edustaja Kaikkoselle: Naton rauhanajan tehtäviin palataan mahdollisimman pian. Se liittyy myös tähän meidän aktiiviseen Nato-rooliin, ja loppuvaiheilla ollaan siltä osin.

No sitten, mitä tulee edustaja Karin hyvään kysymykseen tästä edustautumisesta ja lautasista, ja tämä oikeastaan vähän liittyy tuohon edustaja Koprakin toteamukseen, että tästä eteenpäin tämä Nato-jäsenyys on ikään kuin sotilaallinen kysymys. No, on se sotilaallinen kysymys, mutta kyllä se on koko ajan tässä rinnalla myös ulko- ja turvallisuuspoliitti-

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

nen kysymys. Jos katsotaan esimerkiksi ihan jo pelkästään sitä liittokunnan ehkä tärkeintä artiklaa, vitosta, niin viime kädessä, kun artikla vitosta lähdetään soveltamaan, kyse on aina poliittisesta päätöksestä. Ja myös kaikessa siinä, mitä tässä tapahtuu rauhan aikana ja ilman konfliktia, meidän kyllä pitää laajasti pystyä yhteistyöhön, ja varsinkaan näin pienessä maana meillä ei mihinkään muuhun ole varaakaan. Perustuslakihan meillä ei ole tosiaan muuttunut mihinkään, eli ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa johtaa tasavallan presidentti yhteistoiminnassa valtioneuvoston kanssa, ja varsinaisesti Nato-sofalla ei ole vaikutusta edustautumiskysymykseen millään tavalla. Tämä on selostettu myös silloin aikanaan hallituksen esityksessä Natoon liittymisestä.

Edustaja Ovaskalle: sovelletaanko DCA:ta vai sofaa? Yhdysvaltain tilannettahan tämä tosiaan vain koskee, eli molempia. Sofa on ja määrää vähimmäistason, kyseessä on vanha sopimus. DCA on nyt vasta neuvoteltu, se on uusi, ja DCA:lla voidaan tarvittaessa poiketa sofian määräyksistä.

Edustaja Malmin kysymykseen lisääntyvistä mahdollisista vahingonkorvauksista ja niihin liittyvistä menoista. Toden totta, lisääntyvä harjoitustoiminta, lisääntyvä läsnäolo, jota näin liittokunnan puitteissa toki toivotaankin, lisäävät sitten myös mahdollisia vahinkoja ja siten korvausvaateita, ja näihin varaudutaan riittävillä määrärahoilla korvausmenojen osalta.

Ja sitten edustaja Valkosen hyvään huomioon puolustusteollisuudesta. On todella Euroopan suuri etu, että lähdemme nyt todella pontevasti rakentamaan puolustusteollisuutta, eikä pelkästään sen vuoksi, että voimme nyt lyhyellä ja keskipitkällä tähtäimellä tukea Ukrainaa, vaan myös ihan omista lähtökohdista käsin ja pitkälle tulevaisuuteen ja strategisesti. Tässä Suomi voi jälleen kerran toimia ja toimiikin oman esimerkkinsä pohjalta pienessä maana. Meillä paitsi puolustusmenot ovat Naton edellyttämällä tasolla myös puolustusteollisuuteen satsataan. Ja tähän liittyen tuore uutinen siitä, että ammustuotanto tuplataan.

Puhemies! Jos tältä pohjalta. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Sitten varsinainen puheenvuoro, edustaja Immonen.

14.57 Tomi Immonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Ensin kiitokset ministerille hyvästä esittelystä ja vastauksista. Lainaan tähän puheenvuoroni alkuun muutaman lauseen kenraali Ehrnroothilta: ”Suomi on hyvä maa. Tämä maa on paras paikka meille suomalaisille. Suomi on puolustamisen arvoinen maa, jonka paras puolustaja on Suomen kansa.” Edellä olevat lauseet kertovat hyvin, miten Suomea on puolustettu aikaisemmin ja puolustetaan myös jatkossa. Suomalainen varusmies, reserviläinen ja Puolustusvoimien sekä Rajavartiolaitoksen sotilas kaivavat tämänkin talven aikana omin käsin kenttälapiolla taistelijaparin poteronsa routaiseen maahamme ja pitävät aseensa tiukasti omissa käsissään.

Maanantaina allekirjoitettu DCA-puolustusyhteistyösopimus USA:n kanssa ja tämä Naton sofa yhdessä eivät muuta Suomen omaa vastuuta oman maansa puolustamiseksi, mutta nuo sopimukset tuovat jäiseen suomalaiseen taistelijaparin poteroon uuden kumppanin — itse asiassa useammankin liittolaisen, jos me niin haluamme. Tässä sotilasliitossa yhteistyö tarkoittaa myös materiaalia, teknistä ja kaupallista yhteistyötä. Se tarkoittaa myös sitä, että pitkää Suomi-neitoa voidaan puolustaa koko pituudeltaan. Puolustusvoimien ei tarvitse tuskailla omien joukkojen lukumäärän kanssa, jos haluamme antaa myös liittolaisillem-

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

me oman vastuualueen. Olemme saaneet rinnallemme luotettavia liittolaisia, joita ilman itärajamme tapahtumat voisivat aiheuttaa enemmän turvattomuutta.

Tämän sopimuksen myötä yhteistyö liittolaistemme kanssa syvenee ja myös monet käytännön asiat selkiytyvät. Olemme sopineet asioista, jotka helpottavat ja nopeuttavat kaikkien Nato-maiden toimintaa Suomen maaperällä. Tämä sopimus ei ole mikään uusi asia. Kuten todettua, Suomi on Naton rauhankumppanuusmaana harjaantunut näihin sopimuksessa mainittuihin käänteisiin jo vuosikymmenten ajan. Nato-sofassa sopimusosapuolet sopivat asevoimiensa oikeudellisesta asemasta niiden ollessa toistensa alueella. Tarkoituksena on tehdä yhteistoiminnasta mahdollisimman sujuvaa ja käytännöllistä. Nato-sofan määräyksiä sovelletaan myös Suomen ollessa toisen maan alueella. Siten myös suomalaiset nauttivat vastaavasti sopimuksen mukaisista käytännön helpotuksista. Sopimuksen määräykset koskevat muun muassa ajokortteja, terveydenhuoltoa sekä vero- ja tullivapauksia. Määräykset noudattavat maalaisjärkeä, ja niiden avulla lievennetään sitä byrokratiaa, josta Suomi on hiukan surullisenkuuluista. Näin esimerkiksi Suomeen muista Nato-maista saapuvat joukot tarvitsevat eivätkä jää tulliin jumiin tai päädy ratin taakse suomalaiseen autokouluun. Myös terveydenhuolto voidaan toteuttaa kuormittamatta hyvinvointialueita.

Nato-sofan perusperiaatteisiin kuuluu vastaanottajavaltion lainsäädännön kunnioittaminen. Tämä sopimus ei siis murena Suomen itsenäisyyttä tai suvereniteettia. Se on laadittu yhteistyössä, sopimus pohja on vuosikymmeniä vanha ja kaikissa Naton 31 jäsenmaassa allekirjoitettu ja hyväksytty. Voisin olettaa, että tämä hallituksen esitys kestää kriittisenkin tarkastelun valiokunnissa.

Arvoisa puhemies! Yhteen asiaan Nato-jäsenyyden sopimusvalmistelussa haluan kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota. Olemme olleet jo usean kuukauden ajan Naton täysjäsen ja lähettämässä ensi vuonna henkilöstöä Nato-tehtäviin ulkomaille. Meillä on kaksi sopimusta valmiina lainsäädäntöön, mutta mielestäni kolmas puuttuu: oman henkilöstömme palkkausta, työaikaa ja kaikkia työehtoja koskevat asiat ovat yhä edelleen sopimatta. Tämä ei ole työmarkkinakysymys vaan mahdollisesti myös lainsäädäntöasia, koska se koskettaa sekä reserviläisiä että henkilökuntaa, joita ollaan lähettämässä Nato-tehtäviin. He ovat niitä, jotka Suomen ja Naton lippua kotimaassa ja ulkomailla heiluttavat. Tuo sopimus saattaa edellyttää muutoksia myös lainsäädäntöön, esimerkiksi työaikalakiin tai virkamieslakiin. Tämä Naton henkilöstöä koskeva sopimus tulee saattaa nopeasti valmiiksi osana tätä Natoa koskevaa sopimuskokonaisuutta. Kehottaisin valiokuntia työssään ottamaan kantaa myös siihen, pitäisikö puolustusministeriötä ja Puolustusvoimia kiirehtiä sopimaan ulkomaille lähetettävän henkilön palkkauksesta, tehtävien pakollisuudesta ja muista käytännön asioista, joita tämä Nato-sofan velvollisuuksien täyttäminen ulkomaalaisilta käytännössä myöskin edellyttää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

15.02 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Kuten todettu, tämä Nato-sofa-sopimus koskee Nato-maiden joukkojen oikeudellista asemaa niiden oleskellessa virallisissa tehtävissä toisen Naton jäsenmaan alueella, ja tähän kuuluu tämä Pariisin pöytäkirja, jolla nämä Nato-sofan määräykset ulotetaan myös toisissa Nato-maissa toimiviin Naton esikuntiin ja niiden sotilas- ja siviilihenkilöstöön.

Hallituksen esityksen mukaan todetaan, että joukkojen asemaa koskevien sopimusten tarve on korostunut sotilaallisen liittoutumisen ja rauhanaikaisen sotilaallisen yhteistyön li-

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

sääntyessä, mistä esimerkkeinä ovat valtioiden yhdessä toteuttamat sotilaalliset harjoitukset sekä joukkojen pidempiaikainen sijoittaminen toisten valtioiden alueille. Oikeudellisen aseman määrittelyn taustalla on historiallisesti ollut tarve tasapainon löytämiseen kahden kansainvälisen oikeuden periaatteen, valtion ja sen edustajien immunitetin sekä vieraan valtion asevoimia vastaanottavan valtion alueellisen toimivallan, välillä.

Kuten aikaisemmin jo debatissa totesin, Nato-sofa ja DCA- eli puolustusyhteistyösopimus Yhdysvaltojen kanssa täydentävät niin toisiaan kuin Nato-jäsenyyttä. Toisaalta nämä kaksi sopimusta myös eroavat toisistaan. Sinänsä puolustusyhteistyösopimus eroaa Nato-sofasta muun muassa siten, että Nato-sofaa sovellettaessa joukkojen maahantulosta päätetään tai sovitaan aina erikseen. DCA eroaa Nato-sofasta myös siten, että Nato-sofa käsittelee Naton jäsenvaltioiden joukkojen asemaa ja siihen liittyviä kysymyksiä toisen Naton jäsenvaltion alueella. Nato-sofa on vastavuoroinen ja sisältää määräyksiä koskien lähettäjä- ja vastaanottajavaltiota.

Tässä puolustusyhteistyösopimuksessa keskeistä on, että sitä ei tehdä tapauskohtaisesti, vaan tuomiovaltaa luovutetaan jo ennalta rikosoikeudellisissa kysymyksissä Yhdysvalloille. Esimerkiksi kaikkia Nato-joukkoja koskevassa Nato-sofa-sopimuksessa asia käsitelläänkin tapauskohtaisemmin.

Mutta kuten täällä on jo todettu, tämäkin sopimus tulee vaikuttamaan moneen lainsäädäntökysymykseen Suomessa. Esimerkiksi liikenne- ja viestintävaliokunnan osalta muutokset koskevat ajokorttilakia, liikenteen palveluista annettua lakia ja ajoneuvolain päivittämistä. On huomioitava, että esimerkiksi kuorma- ja linja-autonkuljettajan ammattipätevyysvaatimuksiahan, jotka perustuvat direktiiviin, ei sovelleta kuljettajiin, jotka kuljettavat ajoneuvoja, jotka ovat Puolustusvoimien käytössä tai valvonnassa, kun tieliikennettä harjoitetaan sille osoitettujen tehtävien johdosta. Myös ajokorttilaissa päivityksiä tehdään, kun vieraan valtion joukkojen ja siviilihenkilöstön sujuvaa liikkumista turvataan.

Tällä kertaa, kun sopimusta näin käsitellään ja hallituksen esityksiä viedään eteenpäin, tämä esitys ei lähde kaikkiin valiokuntiin vaan katsotaan, että ne kirjaukset, jotka jo voimassa olevassa lainsäädännössä koskevat Puolustusvoimia, jatkossa kirjataan koskien vieraan valtion joukkoja.

On erittäin hyvä nähdä, että tämä sopimus saatiin nyt tänne käsittelyyn, ja toivottavasti se myös valiokunnissa ripeästi etenee, jotta me saamme sitten huhtikuun alkuun mennessä hyväksytyä ne sopimukset ja määräykset, jotka me olemme myös omalta osaltamme luvanneet vuoden mittaan hyväksyä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koskinen, olkaa hyvä.

15.06 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Tosiaan tätä sopimusta käsitellään aika lailla toisenlaisessa hengessä kuin näitä aikaisempia, edeltäneitä sopimuksia. Taitaa edustaja Zyskowiec olla ohellani ainoa, joka oli silloin 90-luvun alussa käsittelemässä rauhan- kumppanuussopimusta ja tietysti Suomen turvallisuuteen keskeisesti vaikuttanutta EU-jäsenyyttä. Nyt laveampi konsensus varmasti auttaa siihen, että tämä myös toteutuu käytännössä isommitta mutkitta.

Hallituksen esityksessä on kyse Suomen Nato-jäsenyyteen liittyvien velvoitteiden loppuun saattamisesta yhdeltä osalta. Nato-sofa on osa jäsenyyteen kuuluvaa kokonaisuutta, joka mahdollistaa Nato-kumppaneiden toiminnan ja harjoittelun Suomessa. Naton jäsenenä Suomi osallistuu täysimääräisesti Naton toimintaan. Nato-sofa ja Pariisin pöytäkirja yh-

dessä selkeyttävät oikeudellista tilaa ja mahdollistavat käytännön puolustusyhteistyötä Nato-maiden kesken. Niin kuin tässä on useaan kertaan todettu, näin jäsenvaltiot voivat lähettää joukkojaan palvelemaan toisen Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolen alueella. Tavoitteena on määritellä näiden joukkojen asema silloin kun ne ovat toisen sopimuspuolen alueella virallisten tehtäviensä yhteydessä, käytännössä harjoituksissa tai sitten tietysti kriisitilanteen tullen myös järjestäytyneinä sotilasjoukkoina laajemmin.

Tuossa debatissa jo korostettiin, että tämä on hyvä saada kuitenkin kiireellisesti käsiteltyä, kun sitä aika useassa valiokunnassa alkuvuodesta tehdään. Kansainvälinen tilanne ympärillämme voi muuttua nopeasti, kriisit ja uhat saavat monia erilaisia muotoja, ja on tärkeää, että niihin pystytään parhaalla mahdollisella tavalla vastaamaan ja reagoimaan ja myös ennalta ehkäisemään niitä.

Pidämme tärkeänä, että Nato-tehtäviin lähetettävän henkilöstön palkkaukseen, ylityökorvaukseen ja muihin palvelusehtoihin liittyvät kysymykset ratkaistaan mahdollisimman pian. Tähän puolustusvaliokuntakin on ottanut kantaa, ja edellä edustaja Immonen asiasta myöskin puhui. Näin varmistetaan siitä, että Nato-tehtäviin saadaan parhaat mahdolliset osaajat. Kysymyshän ei ole pelkästään puolustushallinnosta ja puolustusministeriön alaisesta henkilöstöstä, vaan sama koskee tietysti diplomaatteja ulkoministeriön saralla ja sitten isoa Naton työryhmäorganisaatiota, jossa on useista ministeriöistä ja keskusvirastoista edustusta. Koko orkesteri pitää saada pelaamaan yhteen — parhailla artisteilla, jos näin luonnehtisi — jotta Suomen vaikutusvalta ja osallistuminen Naton päätöksentekoon olisi mahdollisimman tehokasta.

Ja kuten on viitattu, rauhankumppanuusaikanahan on rajoitetumman rauhankumppanuus-sofan kautta suurinta osaa sopimuksesta jo sovellettu.

Nyt Nato-jäsenyyden myötä Suomi osallistuu Naton pelotteen ja puolustuksen toimeenpanoon sekä rahanajan yhteistyöhön. Suomen puolustus yhteensovitetaan osaksi liittokunnan yhteistä puolustusta, mikä tarkoittaa osallistumista yhteisen puolustuksen suunnitteluun ja toimeenpanoon. Tämähän on erityisen tärkeä vaihe tällaisessa tilanteessa, jossa Naton alue laajenee merkittävästi täällä pohjoisessa ja ikään kuin kokonaan uusia tehosta puolustuksen suunnitelmia tehdään. Ne ovat Suomen ja Pohjolan turvallisuuden kannalta hyvinkin ensisijaisia tulevaisuuteen päin. Myöskin laajat sotaharjoitukset meidän omilla alueilla pohjoisessa ovat tärkeitä myöskin tämän prosessin kannalta, että pystytään näyttämään, minkälaisia erityisiä valmiuksia meillä tarvitaan ja mihinkä me tarvitsemme sitä yhteistä liittokunnan apua.

Kansallinen päätösvaltaahan tässä säilyy edelleen sopimuksen voimaan saattamisen jälkeenkin. Siinä on merkittävää eroa sitten tuohon Yhdysvaltain kanssa tehtävään sopimukseen verrattuna. Vastaanottajavaltion alueellisen suvereniteetin kunnioittaminen tunnustetaan nimenomaisesti sopimuksen johdannossa. Siten muun muassa viranomaistoiminta ja sopimuspuolen joukkojen saapuminen ja läsnäolo toisen sopimuspuolen alueella edellyttävät kyseisen sopimuspuolen suostumusta. Nato-joukkojen sijoittaminen Suomeen ja osallistuminen kansainvälisiin operaatioihin tehdään näin tämän sopimuksen pohjalta kansallisesti ja tilannekohtaisen harkinnan perusteella.

Erityistä huoltahan on herättänyt tämä kuolemanrangaistuskysymys. Se oli jo silloin 90-luvulla esillä. Kaikki Naton nykyiset jäsenvaltiot Yhdysvaltoja lukuun ottamatta ovat sitoutuneet johonkin kansainväliseen ihmisoikeusvelvoitteeseen, joka kieltää kuolemanrangaistukseen tuomitsemisen, ja niin kuin ministerikin totesi, Suomi on tässä yhteydessä tehnyt Yhdysvaltojen kanssa noottienvaihdon, jonka mukaan Yhdysvallat on velvollinen kun-

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

nioittamaan Suomen lainsäädäntöä muun muassa kuolemanrangaistuksen suhteen käytössään tuomiovaltaa Suomen alueella. Tämähän ei täysin poista ongelmaa mutta asiallisesti nähtävissä olevissa tilanteissa kyllä turvaa sen, että Suomi noudattaa kansainvälistä velvoitettaan kuolemanrangaistusta vastaan mutta että myöskin Yhdysvallat voi toimia oman oikeusjärjestelmänsä puitteissa.

Tässä hallituksen esityksessä on aika huolellisesti käsitelty myös säätämisyjärjestyskysymyksiä ja valtiosääntöön liittyviä kysymyksiä, ja sen pohjalta perustuslakivaliokunta voi vielä arvioida, mutta näyttäisi, että siinä ei mitään ihmeempiä uusia ongelmia ole näkyvisä.

Hallituksen esityksessä on myöskin asianmukaisesti noteerattu, että tässä riittää jatkotoinä lainvalmistelua: Puolustusvoimista annetun lain muuttamista, jossa selkeytettäisiin Puolustusvoimien Natoon liittyviä tehtäviä ja Suomen Nato-jäsenyyttä käytännössä suhteessa Suomen puolustusvoimiin. Sitten on tämä suhteellisen tuore kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annettu laki ja kolmantena sotilaallisesta kriisinhallinnasta annettu laki, ja niissä täytyy tehdä Nato-jäsenyyttä koskevia muutoksia. Sitten on näitä sektorikohtaisia, sotilastiedustelua koskeva sääntely kansainvälisestä yhteistyöstä Naton ja sen jäsenvaltioiden kanssa ja sitten vielä aluevalvontalain muuttamista koskeva esitys, [Puhemies koputtaa] ja näitä sitten eduskunta käsittelee, kun ne saadaan taloon. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kvarnström, olkaa hyvä.

15.14 Johan Kvarnström sd: Ärade talman, arvoisa puhemies! Kiitos ulkoministerille hyvästä ja tärkeästä esittelystä.

Suomen Nato-jäsenyydestä seuraa useita yhteistyön syventämistä koskevia sopimuksia, mikä on ollut selvää alusta saakka. Pohjois-Atlantin sopimukseen liittymisen vaikutuksia käsiteltiin viime vuonna Pohjois-Atlantin sopimusta koskevan hallituksen esityksen yhteydessä. Nato-sofaan ja Pariisin pöytäkirjaan liittymisen konkretisoi yhteistyön laajentamista ja syventämistä entisestään. Kaikkien näiden sopimusten solmimisen tarkoituksena on pysyvän rauhan saavuttaminen. Niitä ei solmita ketään vastaan, vaan maamme itsenäisyyden ja turvallisuuden varmistamiseksi.

Nyt ollaan muuttamassa monia lakeja asiassa, johon sisältyy hyvin suuria periaatteellisia ja juridisia kysymyksiä, mikä vaatii erityistä huolellisuutta. On hyvin tärkeää, että Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan linjan perustana ovat oikeusvaltioperiaate, ihmisoikeudet, tasa-arvo ja demokratia, kuten esityksessä todetaan. Tämän peruslinjan tulee näkyä yksityiskohtien tasolla nyt tehtävissä monissa lainmuutoksissa.

Arvoisa puhemies! Tässä on kyse pitkän aikavälin kysymyksistä. Esityksessä todetaan välillisten vaikutusten olevan välittömiä vaikutuksia merkittävämpiä. Sopimukset ja lainmuutokset on tehtävä siten, että ne toimivat mahdollisimman hyvin myös olosuhteiden muuttuessa. On selvää, että niin sanotun lähettäjävaltion joukkojen oikeudellisen aseman on oltava selvä. Kaikki muu olisi kestänyt.

Tärkeä kysymys on se, miten laajasta velvoitteesta lainsäädännön kunnioittamisessa on kyse eli miten isäntävaltion lainsäädäntöä ja määräyksiä sovelletaan kaikkiin sen alueella oleskeleviin. Merkille pantavaa on, että Nato-sofaa ja Pariisin pöytäkirjaa on esityksen mukaan käsitelty hyvin vähän oikeuskirjallisuudessa. Tämä asettaa vielä korkeammat vaatimukset huolellisuuden ja seurannan osalta. Vaikka Suomi ja Nato Yhdysvaltojen johdolla

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

työskentelevätkin yhdessä, on tärkeää ymmärtää kansallisen lainsäädännön ja lähettäjävaltion oikeuksien välinen tasapaino. Esityksessä todetaan, että vastaanottajavaltion lainsäädännön kunnioittaminen ei voi johtaa siihen, että yhdessä sovitun toiminnan toteuttaminen estyisi tai siitä tulisi käytännöllisesti hyvin hankalaa, ja toisinpäin: kuitenkin sovittu toiminta ei saa olla ristiriidassa lainsäädännön ja kansainvälisen oikeuden kanssa.

Arvoisa puhemies! Kohdassa 6.5 arvioidaan Suomen ja Yhdysvaltojen välillä tehdyn noottienvaihdon merkitystä kuolemanrangaistuksen kiellon kannalta. Siinä käytetään sanaa ”huomioida”. Voimme ehkä pohtia, olisiko vahvempi sanavalinta tarpeen. Erityisesti kuolemanrangaistuksen kiellon osalta lähtökohtana on esityksen mukaan kummankin maan lainsäädännön ja kansainvälisoikeudellisten velvoitteiden keskinäinen kunnioittaminen. Seuraavaksi esityksessä todetaan, että osapuolten tarkoituksena on varmistaa mahdollisimman laajat mahdollisuudet puolustusyhteistyöhön. Jos nämä tavoitteet asetetaan vastakkain, kansainvälisen oikeuden tulee voittaa, mutta yhteistyötä kyetään ja on kyettävä tekemään siten, että tällaista vastakkainasettelua ei synny.

Ärade talman! Jag kommer från Raseborg där Nylands brigad särskilt utifrån garnisonen i Dragsvik har haft och har starkt samarbete med det svenska försvaret. På sistone har även amerikanska soldater besökt området alltmer för gemensamma övningar. Samarbetet med Förenta staternas marinkår har blivit allt intensivare. Det är inte bort från samarbetet med Sverige. Det ena utesluter inte det andra.

Samarbetet med Sverige är tätt och bör så förbli, vilket bör beaktas nu då samarbetet med Nato och USA fördjupas. Betydelsen av att beakta detta förstärks om ratificeringen av Sveriges Natoansökan fördröjs ytterligare. Det finsk-svenska informationsutbytet och vår bilaterala samverkan måste inte bara bestå utan kontinuerligt utvecklas och leva i tiden.

Arvoisa puhemies! Käsittelyjärjestyksen osalta esitys on erittäin selkeä Nato-sofaan ja Pariisin pöytäkirjaan liittymisen suhteen. Mielestäni tällä viikolla tapahtuneeseen DCA-puolustusyhteistyösopimuksen allekirjoittamiseen ja sen rooliin päätösjärjestyksessä voi olla syytä kiinnittää huomiota asian eduskuntakäsittelyssä.

Lisäksi totean, että esityksessä ei mainita ydinaseita, ja ehkä se ei ole tarpeenkaan tässä yhteydessä. On selvää, että Suomen tulee jatkaa rauhan puolesta tehtävää työtä ja pitää kiinni siitä, että lainsäädännöllä kielletään ydinaseet alueellamme, ja pyrkiä osaltaan vaikuttamaan siihen, että maailmassa olisi vähemmän ydinaseita.

Sopimukset tehdään rauhan puolesta eikä ketään vastaan. Nämä kysymykset edellyttävät huolellisuutta ja keskittymistä ihmisoikeuksiin, kansainväliseen oikeuteen ja oikeusvaltioperiaatteeseen.

Ärade talman! Eftersom detta är mitt sista anförande här i år vill jag önska hela riksdagen en fridfull jul med hopp om ett fredligare år i världen år 2024. — Kiitos, tack.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack, kiitos. — Edustaja Linnell, olkaa hyvä.

15.19 Jarno Linnell kok: Arvoisa puhemies! Meillä alkaa olla takana historiallinen ja käänteentekevä Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan vuosi. Meidän turvallisuuspoliittinen asemamme, kuten tiedämme, on muuttunut aivan olennaisella tavalla Nato-jäsenyyden myötä sekä nyt tällä viikolla allekirjoitetun DCA-puolustusyhteistyösopimuksen myö-

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

tä. Minun mielestäni ei ole ollenkaan liioiteltua todeta, että uusi aikakausi on alkanut sekä konkreettisesti että henkisesti. Vanha pelko, ei enää koskaan yksin, on menneisyyttä, ja vaikka maailmalla ja meidän lähialueillamme myrskyä, niin voi todeta, että olemme nyt turvallisemmassa asemassa Suomessa kuin koskaan aikaisemmin itsenäisyyden aikana. Samalla on toki hyvä korostaa, että Suomen turvallisuuden tärkein tae on jatkossakin maanpuolustustahtoinen ja -kykyinen oma kansa. Kaikki lähtee hengestä ja nimenomaan yhteishengestä.

Nato-sofa-sopimus koskee sotilasliiton jäsenvaltioiden joukkojen oikeudellista asemaa, kun ne toimivat toisen jäsenvaltion alueella. Joukkojen asemaa koskevien sopimusten tarve on korostunut nyt sotilaallisen liittoutumisen ja rauhanaikaisen sotilaallisen yhteistyön lisääntyessä, mistä esimerkkeinä ovat valtioiden yhdessä toteuttamat sotilaalliset harjoitukset sekä joukkojen pidempiaikainen sijoittaminen toisten valtioiden alueille.

Arvoisa puhemies! Kun me puhumme nyt Suomen tuoreeseen Nato-jäsenyyteen liittyvistä asioista, on hyvä pitää mielessä, että kyse ei ole vieraista joukoista. Ne ovat omia joukkoja ja ovat meidän puolellamme. Suomi on nyt osa puolustusta, puolustusliittoa, yhteistä puolustusta ja yhteisiä turvakuuita. Olemme siis samaa joukkoa ja pidämme yhteisestä turvallisuudesta huolta.

Nyt käsitellyn alla oleva sopimus on jäsenyyden mukanaan tuoman ja suoman suojan sujuvan toiminnan mahdollistaja — nimenomaan mahdollistaja. Nato-jäsenyys piirtyy nyt uudella tavalla näkyviin konkreettisesti, ja tässä nimenomaan tavoitteena on sujuva yhteistoiminta. Tätä kannattaakin tukea, ja aivan kuten täällä salissa aiemmin tänään todettiin, yli puolue- ja yli hallitus—oppositio-rajojen.

Arvoisa puhemies! Venäjän presidentti Putin totesi hiljattain, että Suomen kanssa tulee ongelmia. Vastaan: Ei tule, kunhan Venäjä ei itse ongelmia aiheuta. Niitä ei ole luvassa myöskään Suomen suunnalta. Kremlin reaktiot kertovat ainoastaan, että Suomen paikka on lännessä. On hyvä muistaa, että kukaan ei vetänyt Suomea Natoon. Venäjä omilla toimillaan työnsi Suomen puolustusliittoon. Suomi huolehtii turvallisuudestaan ja luonnollisesti itse päättää, mihin yhteisöihin ja liittoumiin me haluamme kuulua. Suomen paikka on niiden maiden joukossa, jotka kunnioittavat demokratiaa, ihmisoikeuksia ja kansainvälisiä sopimuksia. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

15.23 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa herra puhemies! Suomen tie euroatlanttiseen turvallisuus- ja puolustusyhteistyöhön on ollut yhtäältä määrätietoista toimintaa, osa kansallista strategiaamme, ja toisaalta meistä riippumattomat historialliset tapahtumat ovat kii-rehtineet kehitystä. Nato-yhteistyötä on kehitetty pitkään ja askel askeleelta sekä yhteistyösopimuksin että varmistamalla puolustusmateriaalin ja puolustusvoimien toiminnan osalta niin kutsuttua Nato-yhteensopivuutta. Tässä oltiin pitkällä, ja suuri askel jäsenyyteen otettiin kuitenkin tilanteessa, jossa kansainvälistä oikeutta loukkaavan, raakalaismaisen hyökkäyssodan aloittanut Venäjä ei jättänyt meille vaihtoehtoja.

Tänä vuonna toteutunut Suomen Nato-jäsenyyden ratifiointi on tietenkin tärkein vaihe sotilaallisessa liittoutumisessa. Mutta se ei tietenkään ole mikään päätepiste. Naton vahvuus ei rakennu pelkästään sen jäsenmaiden antamalle sitoumukselle yhteisestä puolustuksesta. Tärkeä osa Naton uskottavuutta on sen käytännön toiminta. Sillä on esikuntansa, suunnitelmansa ja yhteiset harjoituksensa. Sillä on myös sopimusperusta: Pohjois-Atlan-

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

tin puolustusopimusta täydentävien sopimusten verkosto, joka takaa sen, että yhteisen puolustuksen tarpeisiin vastataan käytännössä ja viivytyksettä.

Tämä status of forces agreement- eli sofa-sopimus on sopimus, jota kaikki Nato-jäsenet noudattavat. Se on meiltäkin määrätietoista Nato-jäsenyyden täytäntöönpanoa käytännössä. Se on tarpeellinen, välttämätön sille, että Suomen maaperällä toteutuva harjoitustoiminta tai liittolaistemme tulo meitä puolustamaan toteutuu tilanteen edellyttämällä tavalla ja aikataululla. Se antaa toimintavarmuutta liittolaisillemme ja tietysti myös vastavuoroisuutta tilanteessa, jossa me annamme apua muille Nato-maille.

Arvoisa puhemies! Nato, saati Euroopan unioni, ei rakenna itselleen etupiirejä. Kysymys on suvereenien maiden ja kansojen vapaasta tahdosta kuulua puolustusliitto Natoon tai Euroopan unioniin. Tämä on merkittävää sanaa ääneen viikolla, jolloin Euroopan unioni on päättänyt aloittaa jäsenyysneuvottelut Ukrainan ja Moldovan kanssa. Kyse on näiden maiden tahdosta olla osa euroatlanttisia rakenteita.

Siten myöskään Suomen Nato-jäsenyys ei uhkaa ketään, vaan kysymyksessä on Suomen oma kansallinen ratkaisu. Ja kun Suomi päätti liittyä Natoon, me siirryimme valikiovasta yhteistyökumppanuudesta täysjäsenyyteen. Tämä jäsenyys merkitsee meille aitoa sitoumusta. Siihen ei kuulu pitkää riviä varaumia ja poikkeamia.

Tämä sofa-sopimus ei ole viimeinen askel Suomen Nato-yhteistyössä. Tämä on pitkä tie, jolle olemme yhdessä lähteneet. Tähän olemme sitoutuneet. Tämä Nato-sofa on kuitenkin tarpeellinen askel, joka eduskunnan on syytä ottaa — yhdessä, konsensusta vaalien, epäröimättä.

Puhemies! Käytän tässä istuntokauden viimeisessä istunnossa myös tilaisuuden toivottaa ulkoministeri Elina Valtoselle ja kaikille edustajakollegoille ja puhemiehelle oikein hyvää ja rauhallista joulua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Hyvää joulua myös edustaja Tuppuraiselle. — Edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

15.27 Atte Harjanne vihr: Arvoisa puhemies! Muistelen, että olen itsekin aikanaan osallistunut sotaharjoituksiin, joissa on ollut mukana muun muassa baltteja, saksalaisia, hollantilaisia ja amerikkalaisia. Silloin Suomi ei ollut vielä Naton jäsen, ja täytyy sanoa, että siinä oli tietyllä tavalla sellainen erikoinen vire, että me harjoiteltiin yhteistyötä ja samojen arvojen puolustamista ja meidän turvallisuus oli kietoutunut yhteen täysin jo silloin mutta me ei kuitenkaan Suomessa oltu silloin vielä valmiita ottamaan sitä askelta liittoutua sotilaallisesti, liittyä Natoon. Se aika onneksi muuttui, ja nyt kun katsoo uutiskuvia suomalaisista todella osaavista varusmiehistä ja reserviläisistä harjoittelemassa yhdessä liittolaismaiden joukkojen kanssa, niin siitä tulee hyvä mieli. Se lisää minun turvallisuudentunnetani, ja uskon, että aika moni muu jakaa sen tunteen.

No, liittolaisuus tarkoittaa myös näitä paperihommia ja sitä, että erilaisten sopimusten ja muiden pitää olla kunnossa, että se toiminta todella on jouhevaa, ja siitähän tässä nyt on kyse. Kuten tuossa aikaisemmin totesin, niin varsinainen pihvi, josta tämän salin on tärkeää tietysti keskustella ja joka sitten kulminoituu muun muassa selontekoprosessiin, on se, millainen Nato-maa Suomi on, miten me otamme roolia ja kannamme oman vastuamme paitsi oman maan puolustuksessa myös koko liittouman alueella ja sen turvallisuuden osalta. Itse toivon tässä aktiivista, vastuullista roolia ja ennakkoluulotonta katsantokantaa siihen, mi-

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

ten me parhaimmalla mahdollisella tavalla kannamme sen vastuamme ja osaltamme sitä turvaa tuotamme sekä Suomelle ja suomalaisille että koko liittoumalle.

Täällä oli erinomainen puheenvuoro edustaja Immoselta aikaisemmin, että tässä paitsi on toki vielä näitä sopimusasioita myös täytyy huolehtia, että meillä omassa päässä ovat asiat kunnossa ihan lainsäädäntöä myöten siltä osin, että on selvää, missä puitteissa kanta-henkilökuntaa ja reserviläisiä osallistuu Naton tehtäviin, Naton operaatioihin, mahdolliseen Naton läsnäoloon jossain muussa jäsenmaassa. Tämä on tietysti tärkeätä huolehtia niin, että meillä sitten, kun meillä on poliittista tahtoa tehdä asioita, käytännön asiat eivät siinä tule tielle. Tätä työtä tietysti tässä riittää.

Ihan olennaista on se, että liittoumalla, Natolla, on suorituskykyä ja Suomi siihen oman osansa tuo. Euroopalla on tässä kirittävää, Euroopan Nato-mailla, sekä sen puolustuskyvyn ylläpitämisessä muuten että ihan erityisesti siellä materiaalisella puolella. Tämä on tullut karvaan selväksi nyt Ukrainan sodan myötä, että se materiaallinen kyky oman puolustuksen turvaamiseen jo itsessään ei ole sillä kantilla kuin sen pitäisi olla, ja kun nyt olisi aivan kriittisen tärkeää tukea Ukrainaa, niin se todella vaatii puolustusteollisuuden kapasiteetin ylösnostoa ja vauhdilla. Tässä on hukattu jo liikaa aikaa.

Paitsi että näihin käytännön asioihin liittyy tämä sopimuspuoli, niin toki tässäkin on myös fyysinen puoli ja infra, ja tätä nostinkin jo tuossa debatissa. Tässä korostuu ehkä ministeriöiden välinen yhteistyö. Meillä täytyy esimerkiksi olla mahdollisuus huolehtia siitä, että myös meidän sotilaallisen liikkuvuuden infra on osaltaan kunnossa eli että joukkoja ja kalustoa voidaan tarvittaessa liikuttaa nopeasti sinne, missä sitä tarvitaan varautumista, harjoittelua tai muuta varten. Tässä keskustelussa täällä ehkä monin tavoin on noussut pariin otteeseen kysymys siitä, miten nämä eri hallinnonalojen vastuut tässä jakautuvat. Siinä varmaan on omat paikkansa, missä mietitään, mikä valiokunta missäkin edustaa ja minkä lautasen äärellä kukakin aterioi, mutta itse luotan kyllä tässä, että suomalainen hallinto toimii hyvin, ja nimenomaan, että hallinnonalojen välinen yhteistyö toimii, niin että siltäkin osin rakennamme osaltamme tehokasta roolia Nato-maana.

Tärkeää on joka tapauksessa, että tällainenkin sopimuspuoli saadaan huolella valmisteltua, päätettyä ja tehtyä, ja siinä toivotan menestystä ja ripeää työskentelyä eduskunnan valiokunnille.

Myös omasta puolestani tässä kohtaa lienee oikea aika todeta hyvää joulua itse kullekin tässä salissa ja yleisössä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Hyvää joulua myös edustaja Harjanteelle. — Edustaja Kokko, olkaa hyvä.

15.32 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Ulkoministeri! Naton ensimmäinen pääsihteeri lordi Ismay totesi aikanaan liittokunnan tarkoituksena olevan pitää amerikkalaiset sisällä, venäläiset ulkona ja saksalaiset matalana. Noista vuosikymmenistä vain vähän on itse asiassa muuttunut: Edelleen liittokunnan tarkoitus on ankkuroida Yhdysvallat sotilaallisesti ja turvallisuuspoliittisesti osaksi Eurooppaa, yhteistä puolustusta, yhteisten arvojen puolustamista, ja samalla tavoin — kuten vuosikymmeniä aikaisemmin — pitää laajentumishaluinen Venäjä ja idän uhka poissa vapaiden läntisten kansojen elinpiiristä. Oikeastaan ainoa on ehkä tuo lordi Ismayn viimeinen kommentti siitä, mitenkä tarkoitus on pitää Saksa matalana.

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

Nyt on nähty erityisesti Ukrainan sodan aikana, että Saksan ja monien muiden eurooppalaisten maiden pitää osallistua enemmän yhteiseen puolustukseen, kollektiivisen turvallisuuden vahvistamiseen ja tätä kautta turvallisuuden lisäämiseen Euroopassa. Ehkä se kylmän sodan jälkeen käynnistynyt ruususenuni siitä, että perinteiset turvallisuushaasteet Euroopassa ovat poistuneet ja ennen kaikkea Euroopassa pystytään valtioiden välisiä kiistoja sopimaan neuvottelemalla ja kestäväällä yhteistyöllä, oli sellaista harhaa, jolle ei ollut todellista pohjaa. Se sama Venäjä, joka on monessa suhteessa erityisesti itäisen Euroopan vapaita kansoja uhannut vuosisatojen aikana, on edelleen se keskeisin uhkakuva Euroopan turvallisuudelle, ja tässä mielessä on hyvä, että myös Euroopan maat ottavat enemmän vastuuta yhteisestä puolustuksesta.

Koska maailmantilanne on viimeisten vuosien aikana entisestään kärjistynyt, siinä mielessä Suomen liittyminen Natoon on ollut hyvinkin looginen askel tätä suomalaisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden vahvistamiseen tähtäävää kokonaisuutta. Tähän sitten olen nimenomaisesti liittyy nimenomaan tämä Nato-sofa-sopimus ja myöskin kahdenvälinen sopimus Yhdysvaltojen kanssa tehtävästä puolustusyhteistyöstä, mikä selkeästi poistaa niitä mahdollisia oikeudellisia ja juridisia esteitä tehokkaan liittolaisuuden hyödyntämisen kannalta. On selvää, että kriisitilanteissa meillä ei voi olla lainsäädännöllisiä esteitä sen suhteen, miten liittolaiset voivat maassamme toimia tai miten me voimme toimia liittolaistemme apuna. Ja on myös ehkä tärkeätä huomioda, että sofa-sopimus ei millään tavalla rajoita Suomen suvereniteettia itsenäisenä valtiona, vaan kysymyksessä on nimenomaan oikeudellisten ongelmien poistaminen, mikä tapahtuu myös parlamentaarisessa yhteistyössä.

Tässä nyt jo debattikeskustelussa monesti nostettiin esille nimenomaan sitä, mikä on Suomen rooli Natossa ja kuinka me sitten tulevaisuudessa olemme osa liittokuntaa. Siihen tämäkin keskustelu ja nyt keväällä alkava keskustelu sekä sofa-sopimuksen että DCA-sopimuksen kautta antavat mahdollisuuden. Meidän etuna on moneen muuhun Natoon liittyneeseen maahan verrattuna se, että me olemme vuosikymmenien ajan pitäneet yllä uskotavaa puolustuskyyä, laajaa reserviä, iskuvoimaisia asevoimia nimenomaan kansalliseksi turvaksi, ja nyt ne ovat sitten laajemmin koko liittokunnan hyötynä.

Meillä on kansakunnan kokoon nähden hyvin resursoidut asevoimat, ja tätä kautta pystymme omalta osaltamme vahvistamaan lähialueidemme, erityisesti Itämeren, Pohjolan ja Baltian, kokonaisvaltaista turvallisuutta. Olen vakuuttunut siitä, että se vuosikymmenten työ, jonka Suomi on tehnyt oman kansallisen puolustuksen vahvistamiseksi, tulee nyt Nato-jäsenyyden aikana antamaan meille huomattavasti suuremman painoarvon liittokunnan sisäisessä keskustelussa kuin mihin välttämättä meidän maamme taloudellinen koko, väestöllinen koko tai edes maantieteellinen sijainti antaisivat aihetta — meillä nimenomaan se turvallisuuteen resursointi näkyy tässä yhteydessä vahvana.

Haluan myös itse todeta sen, minkä moni puhuja on täällä jo hyvin todennut, että Nato ei itsessään uhkaa ketään, vaan se on nimenomaan vapaiden kansojen muodostama liitto oman turvallisuutensa vahvistamiseksi. Ja ehkä tässä on paikallaan enemmänkin osoittaa se kysymys sinne idän suuntaan, että onko mahdollisesti itänaapurissa tehty viime vuosien aikana jotain sellaista, mikä sai Suomen päättämään vuosikymmeniä jatkuneen sotilaallisen liittoutumattomuuden ja hakemaan Nato-jäsenyyttä nimenomaan vahvistaakseen omaa turvallisuuttaan. — Kiitokset.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Savola, olkaa hyvä.

15.37 Mikko Savola kesk: Arvoisa herra puhemies! Nato vahvistaa turvallisuuttamme. Tässä salissa on käyty nytkin vahvaa kansainvälistä ulko- ja turvallisuuspoliittista keskustelua siitä, mitä Nato ja tämä Nato-sofa meille tuovat. On muistutettava niistä vahvoista tosiasioista, joihin meidän maanpuolustuksemme perustuu: yleiseen asevelvollisuuteen, koulutettuun reserviin ja ennen kaikkea siihen vahvaan maanpuolustustahtoon, joka Suomessa on yksi maailman korkeimmista. Nämä ovat ne peruspilarit, millä me tuotamme turvallisuutta Suomessa, joka on se kaikkein keskeisin osa ja jota Nato-jäsenyys meillä hyvinkin vahvalta osalta myös täydentää.

4.4. liityimme puolustusliiton jäseneksi, mutta pitää sanoa, että viimeiset kaksi vuotta on ollut kyllä erittäin vahvaa ulko- ja turvallisuuspolitiikan aikaa: turvallisuuskysymykset aivan keskiössä, maanpuolustusasiat, kaikki se, mitä brutaalilla tavalla Ukrainassa on tapahtunut, ja kaikki ne heijastevaikutukset tänne, minkä jälkimainingeissa me oikeastaan nyt täällä olemme, kun puolustusliittoon päädyimme jäseneksi ja nyt sitten tätä käytännön lainsäädäntöä rupeamme toteuttamaan.

Natoon liittyminen oli suhteellisen nopea prosessi meillä Suomessa. Siihen sitoutettiin eduskunta hyvin. Ja nyt kun olemme tässä pisteessä, että lähdemme lainsäädäntöä tekemään, on tärkeää, että eduskunta on hyvin informoitu ja kaikki edustajat ovat sitoutuneita siihen, mitä lainsäädäntöä täällä teemme. Ainakin tässä keskustelussa, mitä nytkin ollaan käyty täällä, olemme hyvin yksituumaisia näissä isoissa kysymyksissä, ja tämä on aivan keskeistä.

Nato-sofa luo lain, luo tavallaan raamit, kehikon, ja joku täällä sanoi, että nämä niin sanotut paperityöt tehdään nyt tästä. On painotettu sitä, kuinka rupeamme menemään käytännön asioihin Naton sisällä ja siihen, minkälainen maa me Natossa olemme. Nyt sitten tulevaisuudessa ehkä tämä paperityö on saatu tehdyksi, mutta nämä luovat sille pohjan, tämä luo meille lainsäädäntöä ja myöskin sen pohjan, kuinka Nato-maiden joukot jatkossa Suomessa tulevat toimimaan. Tuo DCA-sopimus, joka tämän viikon maanantaina allekirjoitettiin, on tavallaan myöskin yksi iso osa tätä kehikkoa. Siinä on hieman eri painotuksia, mutta se, että Yhdysvaltain kanssa on vielä erikseen tietyt kysymykset ja nämä lainsäädäntökysymykset katsottu läpi ja sovittu, on erittäin merkityksellistä.

No, mitä lainsäädäntöä tässä sitten tulee käsittelyyn tämän Nato-sofan myötä? Tässä tulaa käsittelemään ampuma-aselakia, valtion vahingonkorvauslakia, ajokorttilakia, ajoneuvolakia, terveydenhuoltoon liittyvää lainsäädäntöä, taisteluvälineiden siviilihenkilöille aiheuttamien tapaturmien korvaamislakiin liittyvää lainsäädäntöä ja niin edelleen. Eli varsin monipuolinen kattaus tältäkin osin, ja siinäkin mielessä on hyvä, että eduskunta tätä keskustelua laajasti käy.

Herra puhemies! Kuten sanoin, turpo-asioissa tämä yksituumaisuus on keskeistä. Ja pitää kiittää edustaja Kopraa, valiokunnan puheenjohtajaa, että puolustusvaliokunnassa meillä on ollut erittäin yksituumainen valiokuntatyöskentely tällä vaalikaudella. Emme ole tainneet kertaakaan siellä äänestää. Asioita katsotaan realistiselta pohjalta, niitä katsotaan yhdessä, ja tarpeen tullen myös hallitukselle annetaan selkeä tahdonkuvaus siitä, mitä valiokunta eri kysymyksistä ajattelee.

Meillä on paljon tehtävää. Ja jos puhun siitä, missä meidän pitää Suomessa olla edistjänä edelleen, se on se, että meidän länsinaapurimme Ruotsi saadaan mukaan puolustusliiton jäseneksi. Meillä on tehtävää siinä, että komentorakenteesta Naton sisällä tulee sellainen, että se meitä mahdollisimman hyvällä tavalla vahvistaa. Komentorakenteen näen itse sillä tavalla, että Pohjoismaiden olisi hyvä olla niissä kaikkienensa yhdessä mukana. Kun

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

tuotamme turvallisuutta ja haluamme maksimoida oman turvallisuutemme, on Nato luonnollinen osa sitä, mutta kaikki kahdenväliset sopimukset ja monenväliset yhteistyökehikot, missä toimimme, ovat tätä tekemässä. Nordefco, NB8, JEF-yhteistyö, EU:n sisällä tapahtuva puolustus, ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö, nämä ovat kaikki niitä vahvistavia tekijöitä.

Haluan loppuun korostaa sitä, miksi me tätä kaikkea teemme. Me tuotamme turvallisuutta, tuotamme sitä ennen kaikkea suomalaisille, Suomen kansalaisille, mutta myös osana puolustusliittoa liittolaisillemme. — Haluan kiittää tästä vuodesta kaikkia kollegoita ja toivottaa hyvää joulua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Hyvää joulua myös edustaja Savolalle. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

15.43 Miko Bergbom ps: Kunnioitettu herra puhemies! Venäjän raakalaismainen hyökkäyssota Ukrainassa on johtanut koko Euroopan sekä maailman turvallisuustilanteen heikentymiseen. Tasavallan presidenttiä lainaten: naamarit on siis riisuttu, ja viimeistään vuodesta 2022 Venäjän todelliset kasvot ovat viimeisillekin epäilijöille paljastuneet. On päivänselvää, että Ukrainan taistellessa itsenäisyydestään muiden länsimaiden on paitsi vahvistettava omaa maanpuolustustaan myös tuettava Ukrainaa kaikin mahdollisin keinoin. Venäjä pitää Suomea ja koko Eurooppaa vihollisenaan, ja Venäjälle kansainvälisen politiikan ydin muodostuu valtioiden välisestä valtakamppailusta. Maa ei piittaa säännöistä, vaan uskoo ainoastaan voiman logiikkaan, vahvimman valtaan, jossa pienet saavat alistua suuren tahtoon joko hyvällä tai pahalla.

Jos Ukraina lännen tuen tyrehtymisen tai EU-maiden keskinäisen riitelyn seurauksena kaatuu, mikään ei estä Venäjää suuntaamasta katseitaan pian myös muualle Eurooppaan. Se antaisi Venäjälle selvän signaalin, että väkivallalla, murhaamalla viattomia ihmisiä voi alistaa muita kansoja. Länsi ei voi katsoa tätä läpi sormien. Lisää aseita Ukrainaan, lisää humanitääristä tukea Ukrainaan — tämä on Suomen kansallinen intressi ja maamme eksistentiaalinen etu. Toivon, että jokainen tässä salissa vie tätä samaa viestiä myös eteenpäin ympäri Eurooppaa.

Miksi sitten Suomi liittyi Natoon? Miksi teemme näitä sopimuksia? Reilut 80 vuotta sitten Suomi taisteli itsenäisyytensä puolesta. Silloin lähes 100 000 suomalaista antoi henkensä maamme itsenäisyyden puolesta. Talvisodassa me olimme yksin, enää emme olisi. Siksi me teemme näitä sopimuksia. Me emme provosoi pienenä maana ketään, me emme halua sotaa kenenkään kanssa ja juuri siksi me teemme toimia, joilla kykyämme vastata Venäjän uhkaan lisätään. Niiden tarkoituksena on saada Venäjä ymmärtämään, että kokeilla ei kannata. Maamme puolustusvoimien tehtävä on valjastaa maanpuolustustahto sotilaalliseksi suorituskyvyksi. Tämän suorituskyvyn hyvänä lisänä ovat ystävät, meidän liittolaisemme.

Arvoisa herra puhemies! Venäjän propagandassa Nato uhkaa Venäjää. Tämä Venäjän väite on käsittämätön kahdestakin syystä:

1) Nato-jäsenmailla ei ole mitään intressiä hyökätä Venäjälle. Nato on puolustusliitto, jonka tarkoituksena on varmistaa jäsenmaiden kansallinen turvallisuus ja suvereniteetti toisen valtion hyökkäykseltä.

2) Jos Venäjä on niin huolissaan Natosta kuin se antaa ymmärtää, niin miksi se tyhjentää joukkonsa Nato-jäsenmaiden rajoilta ja siirtää ne Ukrainaan? Tämä osoittaa selvästi

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

sen, että kyseessä on Venäjälle vain sisäpoliittinen väline, jolla Venäjän eliitti perustelee kansalleen omaa raakalaismaista toimintaansa.

Arvoisa herra puhemies! Kiitän puolestani koko eduskuntaa ja hallitusta, kuten myös edellistä hallitusta, siitä, että näin laajalla yhteisymmärryksellä voimme jakaa sen käsityksen, että nämä sopimukset ovat meidän turvamme, meidän itsenäisyyttämme turvaava vakuutus. Suomi on yksinkin vahva mutta yhdessä ystäviemme kanssa vielä vahvempi. Enää emme ole yksin.

Lopuksi haluan toivottaa vielä joulua kaikille tässä salissa ja koko eduskunnalle sekä Suomen kansalle ja kiittää myös puolustusvaliokunnan puheenjohtaja Kopraa loistavasta työstä valiokunnan yhteishengen eteen. Siellä on ollut kyllä ilo työskennellä, sen voin tässä vielä kertaalleen todeta. — Kiitoksia kaikille, ja hyvää joulua ja onnellista uutta vuotta!

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, niin myös edustaja Bergbomille. — Edustaja Toveri, olkaa hyvä.

15.46 Pekka Toveri kok: Arvoisa herra puhemies! Natoon liittyminen oli merkittävä Suomen turvallisuutta parantava asia. Pitää muistaa, että Natoon ei liittynyt vain Puolustusvoimat — Suomi liittyi Natoon. Liittyminen vaikuttaa merkittävästi toimintaan Puolustusvoimien ulkopuolellakin, etenkin kun liittolaisten joukkojen toiminta Suomessa tulee kasvamaan ja jokapäiväistymään.

Nato-sofa on hieman poikkeuksellinen kansainvälinen sopimus, koska siinä etsitään tasapainoa kansallisen ja liittolaismaan tuomiovallan käytön sekä erioikeuksien ja vapauksien suhteen. Jonkin verran on esiintynyt huolestumista siitä, mitä nämä asiat käytännössä tarkoittavat. Asiaa pohdittaessa kannattaa muistaa, että Nato on ollut olemassa yli 74 vuotta. Koko puolustusliiton olemassaolon ajan liittouman joukkoja on palvellut eri jäsenmaissa. Kylmän sodan huippuvuosina parhaimmillaan pelkästään USA:n joukkoja oli yli 300 000 sotilasta eri puolilla Eurooppaa, suuri osa heistä perheineen.

Nato-sofaa on kehitelty ja paranneltu vuosikymmenien ajan niin, että se palvelee mahdollisimman hyvin jäsenmaiden, niin isäntämaiden kuin joukkoja lähettävien maiden, intressejä. Muun muassa Norjalla ja Tanskalla on pitkä kokemus Nato-sofan toteuttamisesta ilman mitään mainittavampia ongelmia. Pitää myös muistaa, että kyseessä on kaksipuolinen sopimus, joka koskee myös liittolaismaissa palvelevia suomalaisia sotilaita ja joukkoja taaten myös heidän oikeutensa.

Mahdolliset huolet siitä, että Nato-sofa jotenkin rajoittaisi tai heikentäisi Suomen itsemääräämisoikeutta, ovat siis turhia. Nato-sofan peruseriaatteisiin kuuluu vastaanottajamaan lainsäädännön kunnioittaminen. Oikeudellisia näkökulmia on pohdittu hyvin laajalaisesti eri ministeriöissä, viranomaisten parissa sekä lakiasiantuntijoiden toimesta tämän prosessin aikana. Samalla hallituksemme on päättänyt esittää, että sopimus käsiteltäisiin myös perustuslakivaliokunnassa ja että sopimus tulisi hyväksyä eduskunnassa kahden kolmasosan enemmistöllä annetuista äänistä. Tämä on hyvä asia, koska se vahvistaa näkemystä siitä, millä vakavuudella hallitus ja eduskunta asiaan suhtautuvat. Kansalaiset voivat olla varmoja siitä, että kyseessä on huolella harkittu ja suurella yksimielisyydellä tehty päätös, joka ei vähennä Suomen itsenäisyyttä ja päätöksenteko-oikeutta omalla maallaan millään tavoin. Samalla liitymme entistä kiinteämmin läntisiin demokraattisiin maihin ja heidän arvo yhteisönsä, jossa yhdessä liittolaistemme kanssa turvaamme kansalaistemme vapauden ja turvallisuuden.

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

Arvoisa puhemies! Onkin erinomainen asia, että Nato-sofan hyväksymisestä vallitsee laaja yksimielisyys eduskunnassa. Se on osoitus siitä kansallisesta yksimielisyydestä kansallisen turvallisuuden kysymyksissä, mikä on Naton luoman sotilaallisen pelotteen rinnalla Venäjän hyökkäyskynnystä merkittävästi nostava asia taaten meidän kaikkien turvallisuuden.

Niin kuin tapana näyttää olevan, edellisten edustajien tavoin pyydän kiittää edustaja Kopraa erinomaisesta ajasta puolustusvaliokunnassa — on ollut ilo palvella, ”iske ja murra”.

Haluan toivottaa puhemiehistölle ja kaikille muille edustajakollegoille oikein rauhallista joulua ja hyvää uutta vuotta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. Hyvää joulua myös edustaja Toverille. — Edustaja Skinnari, olkaa hyvä.

15.50 Ville Skinnari sd: Arvoisa puhemies! Ennen kuin kiitän edustaja Kopraa, ajattelin kiittää arvoisaa ulkoministeriä ja ulkoministeriötä kaiken kaikkiaan hyvästä valmistelusta tässäkin asiassa, aivan kuten Nato- ja muissa kokonaisuuksissa yleensä. Eli kiitos teille ja virkamiehille siitä, että olette pystyneet näinkin haastavissa olosuhteissa nopeaan ja laadukkaaseen lainsäädäntötyöhön.

Kaiken kaikkiaan se, että me luodaan ja täydennetään nyt tätä sopimuskokonaisuutta, on erittäin tärkeää, ja kuten tässä ovat monet kollegat todenneet, paljon on tapahtunut viimeisten puolentoista vuoden aikana, mutta samalla on tärkeätä, että me uskalletaan ja osataan katsoa myös kauemmaksi tulevaisuuteen, mutta samalla toimia nopeasti, päättäväisesti ja ripeästi ja tehdä asioita aivan kuten pitääkin.

Puhemies! On selvää, että aikataulu on tiukka, ja kuten täällä edustaja Koskinenkin totesi, niin tietysti eduskunta tekee omaa työtään, erityisesti perustuslakivaliokunta, ja sääätimisjärjestysasioissa tietysti, kuten aina, olemme huolellisia ja teemme työn niin ripeästi kuin pystymme.

Meillä on nyt kattavia ja laajoja sopimuskokonaisuuksia kaiken kaikkiaan monenkeskisesti ja kahdenvälisesti, ja tässä, arvoisa ministeri, tietysti on äärimmäisen tärkeää, että me osataan nähdä nämä kokonaisuudet. Ne ovat eri tasoisia, ja voisi sanoa, että koko maailmantilannehan on sellainen, että tällainen sopimuspohjainen järjestelmä on haastettu ja se on jopa rikki. Tällaisen monikerroksisen maailman näkeminen on itse asiassa erittäin vaikeaa ja työlästäkin meille ja koko maailmalle, ja siksi, puhemies, fokuksen pitää nyt olla siinä, että me itse, meidän johtamisjärjestelmä ja meidän koneisto pystyy, näkee, kokee, toimii ja johtaa, aivan kuten on tehnytkin, mutta haluan tätä alleviivata ja muistuttaa, koska jos me ajattelemme siiloutuneesti ja vain yhtä pistemäistä kokonaisuutta, silloin me emme ole niin vahvoja kuin voimme olla. Eli kaiken kaikkiaan tässä uuden ajan ulko- ja turvallisuuspolitiikassa maailman ymmärtäminen ja johtaminen nousevat keskiöön, ja siksi, arvoisa ministeri, esitin muun muassa keväällä diplomaattikoulua, aivan kuten maanpuolustuskurssia, suomalaisten kansainvälisen osaamisen lisäämiseksi, jotta me ymmärtäisimme paremmin tätä monimutkaista maailmaa ja sen haasteita.

Arvoisa puhemies! Juridiikan ja sopimusten lisäksi haluaisin vielä sanoa muutaman sanan siitä, kuinka oleellista on näiden kehyksien ulkopuolellakin katsoa kokonaisturvallisuutta, laajaa turvallisuutta, aivan kuten moni meistä sitä kutsuu. Rakenteet meillä ovat kunnossa, ja kuten sanoin, nyt pitää katsoa kauaksi ja rakentaa yhdessä muiden, lähimpien

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

kumppaneiden, kuten Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kanssa. Mutta kyllä tämä edellyttää meiltä uutta tahtotilaa. Se ei ole vain koordinointia, vaan se on yhdessä kehittämistä, mikä on aivan eri asia.

Arvoisa puhemies! Kokonaisturvallisuuteen kuuluu paljon muutakin kuin kova puolustus. Täällä kollega puhui ansiokkaasti logistiikasta, poikittaisyhteyksistä, koulutuksesta ja kaiken kaikkiaan huoltovarmuudesta, mutta myös teollisesta osaamisesta, kybersaamisesta, digiosaamisesta ja niin edelleen.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Kun puhutaan varautumisesta, niin puolustusalan varautuminen ja investoinnit ovat asia, josta meidän on nyt puhuttava joulusta huolimatta. Investointeja on tehty, mutta ne eivät ole riittäviä. Kapasiteettia on luotava ja nopeasti Euroopassa, Pohjoismaissa ja Suomessa, koska teollisen mittakaavan tuotannon rakentaminen vie vuosia. Eikä tämä ole vain hallituksen tehtävä — en halua osoittaa tässä nykyistä tai entistä hallitusta sormella — vaan haluan myös katsoa meidän yrityksiä ja meidän pohjoismaalaisia kumppaneita, koska siellä se vahvuus on, ja meidän osaaminen on maailmanluokkaa, jos me niin haluamme.

Arvoisa puhemies! Hyvää joulua ja parempaa uutta vuotta!

Puhemies Jussi Halla-aho: Näin myös edustaja Skinnarille. — Edustaja Kiljunen, olkaa hyvä.

15.55 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minä haluaisin kiittää edustaja Skinnaria hyvästä puheenvuorosta, mutta erityisesti katson tänne taakseni ministeri Valtosta. Minusta on arvokasta, että te seuraatte tämän keskustelun näinkin pitkälle. Kertoo, että te näette asian merkityksellisyyden, kertoo siitä sitoutuneisuudesta, mikä meillä tässä yhdessä ja tässä asiassa on, ja siinä mielessä on arvokasta, että tätä keskustelua voidaan näin käydä.

Tuossa käytävillä, kun tämä keskustelu oli jo alkamassa ja oli pikkuisen jo edennytkin, kollegoiden kanssa puhuttiin, arvoisa puhemies, että on itse asiassa arvokasta, että me päättämme tämän aika rikkonaisen istuntokauden — tässä on ollut hyvinkin voimakkaita puheenvuoroja pitkin tätä istuntokautta hallitus vastaan oppositio, kuten hyvin tiedämme — että me voimme päättää tämän istuntokauden tässä hengessä, miten me juuri sen nyt teemme. Meillä on iso, poikkeuksellisen iso, aihe, ja meillä on tässä olemassa kansallinen konsensus. Se on arvokas asia. Ulkoasiainvaliokunnassa olemme korostaneet jatkuvasti sitä seikkaa, että silloin kun mennään näihin isoihin ulko-, turvallisuuspolitiikan ydinasioihin, meillä ei ole varaa sisäiseen julkiseen erimielisyyteen. Nyansseja voi olla, eroja voi olla, mutta meidän on syytä löytää konsensus. Miksi näin? Ministeri sen tietää vallan mainiosti: syynä on se, että on ulkoisia toimijoita, jotka välittömästi käyttäisivät hyväksi näitä sisäisiä ristiriitoja, ja sen jälkeen ne eivät olisikaan enää sisäisiä ristiriitoja. Tässä suhteessa pienen maan turvallisuus nojautuu siihen, että meillä on kansallinen konsensus ja yhteisymmärrys näissä asioissa.

Tuossa on jo useita puheenvuoroja käytetty siitä, että tämä Nato-sofa on oikeastaan ollut jo pitkälle voimassa Suomessa. Rauhankumppanuusohjelman kautta me olemme sitä soveltaneet jo, ja tässä suhteessa askel ei ole suuri, kun se tulee nyt kattamaan koko tätä Nato-sopimusjärjestelmää, johon me olemme aidosti liittoutuneet. Se on osa nyt sitä arkea, miten me tässä toimimme joukkojen suhteen, Nato-liittolaisten joukkojen suhteen, kun ne tulevat Suomeen. Ja mikä olennaista, tässä on tietysti vastavuoroisuus toisinpäin: lähtö-

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

kohtaisesti samalla tavalla liittokunnan jäsenet kohtelevat suomalaisia, kun me olemme palvelemissa ulkomailla Nato-maissa. Eli tämä on vastavuoroinen järjestelmä.

Tämä avaa sen kysymyksen, kun täällä on paljon viitattu tähän DCA-sopimukseen, joka tulee tässä kevällä meille sitten isompana teemana myöskin tänne saliin, joka on kahdenvälinen puolustussopimus Yhdysvaltojen kanssa, avaa sen kulman, missä määrin nämä kaksi sopimusjärjestelyä, Nato-sofa ja DCA-sopimus Yhdysvaltojen kanssa, poikkeavat toisistaan. Missä määrin siellä on eroja? Siellä on nyanssieroja paljonkin, mutta ehkä muutama iso ero on siinä, että DCA-sopimus ei ole vastavuoroinen. No, sen me oikeastaan ymmärrämme, että se ei ole vastavuoroinen, koska suomalaisilla tuskin on tarvetta sijoittaa asevarastoja Yhdysvaltoihin tai lähettää joukkoja Yhdysvaltojen puolustuksen tueksi, jos sikseen tulee. Tässä suhteessa tämä on täysin looginen ja arkipäiväinenkin oivallus, että Nato toimii tässä suhteessa erityyppisesti, joukkojen lähettäminen vastavuoroisuuden pohjalta, kuin DCA-sopimus Yhdysvaltojen kanssa. Se on yksi ero.

Toinen iso ero on myöskin automatiikka. Tämä Nato-sofa on luonteeltaan sen kaltainen, että kun joukkoja lähetetään, suomalaisjoukkoja Nato-maihin tai Nato-joukkoja Suomeen, se ei ole automaattista, vaan siitä joudutaan päättämään aina erikseen silloin, kun tehdään isompia joukkojen siirtoja. Eli siitä päätetään aina erikseen. DCA-sopimus tekee sujuvammaksi tämän järjestelyn Yhdysvaltojen kanssa, maahan tuleminen ja liikkuminen tässä suhteessa on automaattisempaa ja siinä mielessä byrokratian osalta esteettömämpää. Tässä on ero.

Ehkä kolmas iso ero, mistä täälläkin on tänään puhuttu paljon, on tämä tuomiovaltaky-symys. Nato-sofa lähtökohtaisesti lähtee siitä, että noudatetaan isäntämaan lainsäädäntöä, noudatetaan myöskin isäntämaan tuomiovaltaoikeutta, jos tapahtuu sellaisia rikkomuksia, rikoksia, jotka edellyttävät tuomioistuinten käsittelyä. Tässä suhteessa tämä DCA-sopimus on toisentyypinen. Siinä taas lähtökohtaisesti se on toisinpäin, eli tuomiovalta on Yhdysvaltain lainsäädännön pohjalta silloin, kun on kysymys yhdysvaltalaisista sotilaista, ja sitten ulkomailla laajemminkin tämä on koskenut kaikkia DCA-sopimuksia, joita Yhdysvalloilla on.

Eli tässä on tiettyjä eroja, ja näitä me joudutaan sitten läpikäymään varmasti. Haluaisinkin ministeriltä jopa kysyä näin päin, tuleeko siinä potentiaalista ristiriitatilannetta: jos yhtenäinen Nato-operaatio olisi Suomessa, kohdellaanko siinä yhteydessä Nato-operaatiossa eri tavalla amerikkalaisia sotilaita kuin muita Nato-maiden sotilaita? Tämä on tietenkin varmaan kysymys, jota me joudumme aikanaan tässä vielä käymään läpi, miten juridisesti saadaan järkeväksi tämä järjestely. Siihen varmaan löydetään vastauksia.

Arvoisa puhemies! Kaikille oikein hyvää joulua!

Puhemies Jussi Halla-aho: Niin myös edustaja Kiljuselle, kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

16.01 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies ja arvoisa ulkoministeri! Hyvät naiset ja miehet! Meillä on täällä lähetekeskustelussa niin kutsuttu Nato-sofa ja siihen liittyvä Pariisin pöytäkirja. Sofa eli status of forces agreement, toisin sanoen joukkojen asemaa koskevat kansainväliset sopimukset, ovat kahden- tai monenvälisiä valtiosopimuksia, joilla sopimuspuolet sopivat asevoimiensa oikeudellisesta asemasta niiden oleskellessa toisen sopimuspuolen alueella. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Lontoossa 19.6.1951 Pohjois-Atlantin sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta teh-

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

dyn sopimuksen sekä Pariisissa 28.8.1952 Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti perustettujen kansainvälisten sotilaskuntien asemasta tehdyn pöytäkirjan.

Nato-sofaan ovat liittyneet kaikki Naton uudet jäsenvaltiot. Sopimus on laadittu määrittämään sopimuspuolten joukkojen oikeudellista asemaa niiden oleskellessa toisen sopimuspuolen alueella, ja se sisältää määräyksiä, jotka koskevat muun muassa maahantulo-muodollisuuksia, aseenkanto-oikeutta, tuomiovallan käyttöä, vahingonkorvausoikeutta ja siitä luopumista sekä joukkojen erioikeuksia ja vapauksia. Pöytäkirjalla ulotetaan sopimuksen määräykset myös Pohjois-Atlantin eli Naton esikuntiin ja niiden sotilas- ja siviili-henkilöstöön pöytäkirjassa määrättyin mukautuksin. Pöytäkirja sisältää lisäksi täydentäviä esikuntaa ja sen henkilöstöä koskevia määräyksiä. Sopimuksen määräyksiä sovelletaan vastavuoroisesti Suomen ollessa joko lähettäjä- tai vastaanottajavaltio.

Hyvät kuulijat! Huomionarvoista on se, että Suomi on Naton rauhankumppanuuteen osallistuvana valtiona tosiasiallisesti jo soveltanut sopimusta ja pöytäkirjaa. Siinä mielessä muutos ei siis ole dramaattinen. Nato-jäsenyyden myötä kansainvälisen puolustusyhteistyön muodot monimuotoistuvat. Vieraan valtion joukkojen asemaa ulkomaille koskee lukuisa määrä oikeudellisia kysymyksiä. Lähettävän valtion ja vastaanottavan valtion näkökulmasta tilanne, jossa lähettävän valtion joukon asema olisi oikeudellisesti epäselvä, olisi pitkällä aikavälillä kestävä. Nato-sofalla on merkittävä rooli käytännön yhteistoiminnan oikeudellisena edellytyksenä Naton jäsenvaltioiden joukkojen aseman järjestävänä sopimuksena niiden toimiessa toistensa alueella.

Ministeriöt, viranomaiset ja suurin osa yhdistyksistä kannattavat pääosin hallituksen esitysluonnoksessa esitettyä ja kannattavat Nato-sofan ja Pariisin pöytäkirjan hyväksymistä. Lausunnoissa korostetaan viranomaisyhteistyön merkitystä. Muutamia huomioita kuitenkin niistä:

Suomen Rauhanturvaajaliitto ry toteaa lausunnossaan, että ”Nato-sofaa ei lähtökohtaisesti sovelleta kriisinhallintaoperaatioihin eikä kriisinhallintaan liittyvään koulutus- ja harjoitustoimintaan”.

Sitten reserviläisjärjestöistä. ”Suomen Reserviupseeriliitto ry haluaa jo tässä vaiheessa tuoda esille reserviläisten osaamisen ja sen hyödyntämismahdollisuudet tulevina vuosina, kun muun muassa nämä heijaste- ja seurannaisvaikutukset alkavat konkretisoitumaan toiminnaksi ja erilaisiksi henkilöstö- ja osaamistarpeiksi. Suomessa on monesta muusta Nato-maasta poikkeava reserviläisjärjestelmä, ja tulevassa suunnittelussa sekä esityksessä tulee huomioida myös reserviläisten asema, oikeudet ja velvollisuudet.” Tismalleen samalla tavalla lausui Reserviläisliitto.

Arvoisa puhemies! Tahtoisin vielä kiittää hallitusta jo tähän mennessä tehdyistä toimin-
ta isänmaamme hyväksi. Suomalainen voi nukkua yönsä rauhallisesti, sillä maamme on osaavien ihmisten käsissä.

Lopuksi haluaisin vielä toivottaa hyvää joulua ja rauhallista uutta vuotta kollegoilleni, eduskunnan henkilökunnalle, sidosryhmille, kansalaisille ja tietenkin puhemiehelle. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Hyvää joulua myös edustaja Mäenpäälle. — Edustaja Vikman, olkaa hyvä.

16.06 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! Aiemmin tässä keskustelussa ainakin siinä debatin lopulla nostettiin esiin ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko. Todella, sen mer-

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

kitys korostuu nyt, kun se kirjoitetaan aiempiin kausiin ja aiempiin selontekoihin nähden muuttuneessa tilanteessa. Olemme siirtyneet uuteen ulko- ja turvallisuuspoliittiseen aikaan, jossa Suomen turvallisuudesta huolehditaan. Venäjä käy julmaa hyökkäyssotaansa Euroopassa, maailmanpoliittinen tilanne on jännittynyt, Suomi on Naton jäsen, ja DCA-sopimus on allekirjoitettu.

Luonnollisesti on niin, että Suomi ei ole uhka kenellekään. Meidän on varauduttava erilaisiin uhiin mukaan lukien lisääntyvä hybridivaikuttaminen Suomea kohtaan. Toivon uudelta ulko- ja turvallisuuspoliittiselta aikakaudelta myös sitä, että ulko- ja turvallisuuspoliittisista teemoista käydään avointa ja laajaa keskustelua asioiden oikeilla nimillä.

Tervehdin ilolla myös täällä salissa esiin nostettua teemaa Suomen roolista Natossa. Aivan kuten aikanaan EU-jäsenyyden alkutaipaleella tehtiin tärkeitä linjauksia Suomen viemisestä päättäviin pöytiin ja siitä, että olisimme mahdollisimman vaikuttava EU-jäsen, nyt määritellään se, millainen Naton jäsen Suomi on, miten Suomi vaikuttaa Natossa.

Aivan lopuksi, puhemies: On ilo huomata, että voimme päättää istuntokautemme ulko- ja turvallisuuspoliittisen asian äärellä ja näin yksimielisissä, yksituumaisissa tunnelmissa. Kiitos siitä, ja hyvää joulua!

Puhemies Jussi Halla-aho: Hyvää joulua myös edustaja Vikmanille. — Edustaja Kauma, olkaa hyvä.

16.08 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Suomen puolustuksessa on kolme keskeistä elementtiä: ensinnäkin oma puolustus eli oma kykymme ja tahtomme puolustaa Suomea ja Suomessa asuvia, toisaalta Nato-jäsenyys ja kolmantena puolustusyhteistyösopimus eli DCA-sopimus Yhdysvaltojen kanssa. Kun tässä salissa toukokuussa viime vuonna päätimme jäsenhakemuksen jättämisestä Natolle, siitä vallitsi varsin suuri yksimielisyys. Päätös tehtiin äänin 188—8, joka on todella suuri enemmistö verrattuna oikeastaan mihinkään muuhun päätökseen, mitä tässä salissa on tehty. Esimerkkinä voi todeta sen, että kun Suomen senaatti 1917 antoi itsenäisyysjulistuksen eduskunnalle, niin eduskunta hyväksyi sen äänin 100—88. Eli kysymys on todella historiallisesta asiasta Suomen kannalta.

Suomea ei siis vedetty Naton jäseneksi, kuten itänaapurissamme on todettu, vaan haimme jäseneksi, koska Venäjä oli osoittautunut omalla toiminnallaan uhkaksi naapurimailleen, mukaan lukien Suomi. Eli me emme tämän sopimuksen myötä ja Natoon liittymisen myötä uhkaa Venäjää vaan pidämme huolta omasta puolustuksestamme.

Tämä Nato-sofa-sopimus on käytännössä sopimus, joka koskee Nato-joukkojen oikeudellista asemaa silloin, kun joukot oleskelevat toisessa Nato-maassa. Käytännössä siinä on kysymys esimerkiksi maahantulomuodollisuuksista, aseenkannosta, vahingonkorvausvelvollisuudesta, tuomiovallan käytöstä ja niin edelleen. Kun Suomi liittyi Naton jäseneksi, sen edellytyksenä oli nimenomaan se, että liitytään myös näihin muihin sopimuksiin, kuten Nato-sofaan ja Pariisin pöytäkirjaan.

Arvoisa puhemies! Täällä on aikaisemmin tullut puheenvuoroissa esille, että on tärkeää, että Suomi ei ole vain passiivinen kohde Naton aktiviteeteille vaan että olemme itsekin aktiivinen toimija. Olen tästä asiasta aivan samaa mieltä. Monissa yhteyksissä on todettu, että suomalaiset eivät ole riittävästi kansainvälisissä tehtävissä ja hakeneet niitä esimerkiksi EU:n osalta. Nyt meillä on myös Naton osalta mahdollisuus hakea näitä kansainvälisiä tehtäviä ja toimia aktiivisena toimijana eikä pelkästään odottaa, miten muut meidän asemamme Natossa määrittelevät.

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

Arvoisa puhemies! Olen todella tyytyväinen siitä, että meidän puolustusministerimme tällä viikolla allekirjoitti Washingtonissa myöskin DCA-sopimuksen. Olen mielenkiinnolla seurannut, että myös Tanska on ilmeisesti seuraamassa joukon jatkona sitä, että Pohjoismaihin tulee lisää näitä DCA-sopimuksen allekirjoittajia. Tietenkin meidän intressissä on myöskin se, että Ruotsi saadaan mahdollisimman nopeasti Nato-maaksi.

Näillä sanoilla, arvoisa puhemies, haluan todeta, että olen erittäin tyytyväinen näihin sopimuksiin ja myöskin siihen, että eduskunnassa on varsin suuri yksimielisyys siitä, kuinka tässä hankalassa turvallisuustilanteessa Euroopassa tulee toimia. Samalla haluan itsekin yhtyä aiempiin edustajiin, jotka ovat todenneet, että tämä on hyvä tapa päättää tämä eduskuntavuosi, ja toivotan kaikille hyvää joulua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Hyvää joulua myös edustaja Kaumalle. — Edustaja Immonen, olkaa hyvä.

16.12 Tomi Immonen ps: Arvoisa herra puhemies! Olen seissyt ammattisotilaana 30 vuoden ajan sotilasparaateissa, joissa kengät kiiltävät ja rivit ovat suorassa, eli puitteet ovat kunnossa. Mutta miten jaksaa henkilöstö? Tähän asiaan tartun nyt tässä puheenvuorossani.

Tällä Nato-sofa-sopimuksella määritellään Nato-maiden joukkojen oikeudellinen asema, kuten on jo tullut usein tänään esille. Sopimuksen malli ja sisältö ovat tuttuja jäsenmaille jo 1950-luvulta alkaen. Suomi on Naton rauhankumppanuuteen osallistuvana valtiona tosiasiallisesti jo soveltanut sopimusta ja pöytäkirjaa liittyttyään siihen ja sen ensimmäiseen ja toiseen lisäpöytäkirjaan. Pariisin pöytäkirja sisältää Naton kansainvälisten sotilasesikuntien ja niiden henkilöstön asemaa koskevat kirjaukset. Pariisin pöytäkirja saa pääasiallisen sisältönsä Nato-sofasta. Lisäksi se sisältää joitain suoraan kansainvälisiä sotilasesikuntia koskevia määräyksiä.

Nyt Suomi on Naton jäsenmaa, ollut jo vajaan vuoden. Meillä on ollut aikaa valmistautua näiden sopimusten lisäksi sopimaan myös palkkauksesta, ulkomaanpalveluksen velvoittavuudesta ja kaikista muistakin asioista, joita osallistuminen Naton toimintaan yksittäiseltä henkilöltä edellyttää. Mutta suomalaisten sotilaiden, siviilien tai minkään muunkaan henkilöstöryhmän palkkauksesta ei ole Suomessa päästy vieläkään sopuun. Mielestäni on hiukan omituista, että ammattitaitoinen henkilöstö, jonka varassa Suomen uskottava osallistuminen sotilasliitossa on, on jätetty toisarvoiseen asemaan.

Nato-sofan toteuttaminen käytännössä edellyttää aina ihmistä, se edellyttää perheenisää tai -äitiä, joka sitoutuu Naton yhteiseen puolustukseen ja sen rakentamiseen myös ulkomaille. Ulkomaille voi joutua lähtemään kantahenkilökuntaan kuuluva ammattisotilas, siviili tai reserviläinen. Kukaan ei vielä tänäänkään tiedä, millaiset taloudelliset edut tai oikeudet heillä on ensi kevään ensimmäisissä tehtävissä. Ministeriön ja Puolustusvoimien osalta toivoisi reilua ja parempaa pyrkimystä osoittaa myös käytännössä, että sitä suomalaista Nato-henkilöstöä myös aidosti arvostetaan ja palkkaus kestää vertailun myös muiden Pohjoismaiden vastaaviin tehtäviin.

Julkisuudessa puhutaan sadasta upseerista, jotka komennetaan kolmeksi vuodeksi ulkomaille, esimerkiksi Yhdysvaltoihin. Olettaako joku, että he pystyvät elämään normaalia perhe-elämää siten, että lapset ja puoliso jäävät Suomeen? Valitettavasti myös lähes puolet suomalaisten avioliitoista päättyy eroon. Myös näiden eroperheiden sosioekonominen asema tulisi huomioida, kun jommallekummalle puolisolle osuu uralla eteen kolmen vuoden

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

mittainen tehtävä esimerkiksi Yhdysvalloissa ja silloin perhe ei välttämättä matkustakaan enää mukana.

Tällä hetkellä julkisuudessa näkyy yksi ammattiliitto, joka pyrkii käymään neuvotteluita puolustusministeriön ja Puolustusvoimien kanssa edistääkseen sopimuksen syntyä palvelussuhteen ehtojen määrittämiseksi kaikkia henkilöstöryhmiä koskien. On syytä korostaa, että tämä Nato-tehtävien sopimusvalmistelu koskettaa ihan kaikkia henkilöstöryhmiä, ei pelkästään upseereita vaan erikoisupseereita, aliupseereita ja siviilejä insinööristä sihteeriiin, sekä henkilökuntaa että reserviläisiä. Tämä ei ole työmarkkina-asia vaan henkilöstöasia, jonka vaikutukset lainsäädäntöön on myöskin syytä arvioida. Heikosti sujuneiden neuvottelujen lopputulos on, että ei ole mitään sopimusta — sopimusta, jolla määritetään kaikki keskeisimmät taloudelliset reunaehdot: paljonko ulkomailla saa palkkaa, maksetaanko lasten koulunkäynti, miten turvataan puolison taloudellinen asema, kun hän on joutunut irtisanoutumaan työstään Suomessa, ja niin edelleen.

On Suomen etu, että Naton tehtävät koetaan taloudellisesti ja sosiaalisesti houkutteleviksi, jotta tehtäviin saadaan sellainen henkilöstö, jota siellä aidosti tarvitaan. Riittävä taloudellinen houkutin on tähänkin asti ollut merkittävä syy siihen, että Suomesta on saatu erittäin laadukasta henkilöstöä YK:n rauhanturvaoperaatioihin. Mielestäni nyt olisi tärkeää kiirehtiä puolustusministeriön ja järjestöjen välisiä neuvotteluja, jotta saataisiin aikaiseksi Nato-tehtäviin lähtevän henkilöstön asemaa koskevat sopimukset. Ilman sitä sopimusta ei ole suomalaisia toteuttamassa myöskään Nato-sofan velvoitteita ulkomailla. Pyydänkin valiokuntia arvioimaan Nato-sofan ohella, onko Suomella tosiasiallista mahdollisuutta sitoutua Nato-sofan velvoitteisiin, jollei niitä toteuttavan henkilöstön palvelussuhteen ehdoista ole solmittu voimassa olevaa sopimusta ja jollei myös sen lainsäädäntötarpeita ole arvioitu.

Arvoisa puhemies! Tämän vuoden viimeisen puheenvuoroni päätteeksi haluan toivottaa hyvää joulua täällä salissa oleville ja myös kaikille teille ympäri tätä laajaa Eduskuntataloa. Ihan pian istuntosalikin hiljenee ja teillekin joulurauha saapuu. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. Hyvää joulua myös edustaja Immoselle. — Ja edustaja Simula, olkaa hyvä.

16.18 Jenna Simula ps: Arvoisa puhemies! Olemme olleet jo hetken tällä historiallisella polulla ja liittyneet lopulta osaksi puolustusliittoa. Nyt Naton jäsenyyden myötä on tehtävämme lainsäätäjinä huolehtia tarpeenmukaisista sopimuksista ja lakimuutoksista.

Kun viimeistään Venäjän hyökkäys Ukrainaan avasi kaikkien silmät, on se asia, mikä on pidettävä kirkkaasti mielessä myös vuosienkin päästä. Itänaapurimme Venäjä tulee aina olemaan arvaamaton, eikä samankaltaiseen sinisilmäisyyteen tai suomettuneisuuden aikaan saa koskaan enää palata. Pitkään rauhanaika ei saa johtaa puolustuksemme murentamiseen, enkä toivo enää koskaan törmääväni ehdotuksiin puolustusvoimien alasajosta tai siihen, että itänaapurimme annettaisiin edes ajatuksen tasolla vaikuttaa päätöksiin, joita tässä maassa tehdään.

Muistettava on myös, että Nato itsessään ei tee autuaaksi. Suomalaisten, ihan jokaisen, on edelleen koettava maamme puolustamisen arvoiseksi. Se pitää yllä tahtoa puolustaa tätä maata. Toisaalta meidän on ylläpidettävä Puolustusvoimia ja sen rahoitusta, josta olemmekin tässä salissa juuri päättäneet budjetin käsittelyn yhteydessä.

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

Oma tärkeä roolinsa on myös vapaaehtoisella maanpuolustuksella, ja jokaisen suomalaisen ottaminen mukaan on äärimmäisen tärkeää. Kun suomalainen kysyy, mitä hän voi osaltaan tehdä tämän maan eteen, on oltava kanavia, mitä kautta ohjata hänet toimintaan mukaan kehittämään omia maanpuolustus- ja valmiustaitojaan. Ukraina on muistuttanut, että kriisin ja sodan hetkellä jokaista tarvitaan.

Venäjän hyökkäyssota kaikessa raakuudessaan ja Nato-jäsenyys ovat vaikuttaneet myönteisesti myös asevelvollisiin, ja suomalaisten maanpuolustustahto ylipäänsä on tällä hetkellä kiitettävänkin korkealla. Se näkyy esimerkiksi varusmiesten kasvaneena haluna suorittaa vuoden mittainen asepalvelus ja kehittää taitojaan palveluksen aikana. Nato-jäsenyys tuo vieläkin syvempää yhteistyötä ja mahdollisuuksia kansainvälisesti, ja se viestittää, että olemme todellakin osa länttä.

Arvoisa puhemies! Monista poliittisista näkemyseroista ja toisinaan hyvin repivistäkin väännöistä huolimatta on tässä yhteydessä nostettava esiin se kiitettävä tosiasia, että tiukan paikan tullen tämäkin sali pitää yhtä, ja näin sen pitää ollakin.

Rauhallista joulua ja kiitos yhteistyöstä. Työtä isänmaan eteen tehdään nimenomaan yhdessä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, hyvää joulua edustaja Simulalle. — Ja edustaja Jäntti, olkaa hyvä.

16.21 Aleksi Jäntti kok: Arvoisa puhemies! Nato ei uhkaa Venäjää, mutta Nato uhkaa Venäjän laajentumispyrkimyksiä Naton jäsenmaihin sekä Venäjän öykkäröintiä kansainvälisen politiikan pelikentällä. Venäjän öykkäröidessä on hyvä huomata, että jokainen heikkouden osoitus sen edessä on eskalaatio. Sen olemme saaneet nähdä aina toisesta Tšetšenian sodasta Georgian kautta Ukraina. Suomi haki Nato-jäsenyyttä niin sanotusti kreivin aikaan eli viime tipassa. Siksi on tärkeää, että kaikki liittoutumiseen ja liittosuhteen käytännön järjestelyihin liittyvät sopimusasiat hoidetaan myös mahdollisimman nopeasti alta pois. Niin soditaan kuin harjoitellaan.

Tällä sofa-sopimuksella mahdollistetaan Nato-joukkojen joustava ja nopea käyttö Suomen alueella. Näin helpotetaan paitsi harjoittelutoimintaa myös joukkojen operatiivista käyttöä maattamme sotilaallisesti uhkaavassa kriisitilanteessa. Jo kauan ennen kuin Nato-jäsenyys siinsi horisontissa sanoin, että sitten kun liitymme Natoon, meidän on huolehdittava kahdesta asiasta: 1) yleisestä asevelvollisuudesta ei saa luopua, ja 2) ketään suomalaista ei edelleenkään lähetetä taistelemaan vastentahtoisesti maamme rajojen ulkopuolelle.

Kokemukseni Nato-johtoisesta KFOR-operaatiosta herätti minut huomaamaan, että ammattiarmeijassa rivisotilaina on — jonkin verran karrikoiden — henkilöitä, joilla ei olisi paikkaa yhteiskunnassa, jos ei olisi vankilaa tai asevoimia. Sen sijaan kokemukseni mukaan suomalaiset reserviläiset vaikuttavat sellaisilta, että moni rivimies kykenisi jo sotilas-koulutuksensakin perusteella johtajaksi henkilökohtaisista ominaisuuksista puhumatta. Suomalaisotilaiden palvelussuhteen ehtojen on oltava sellaiset, että meillä on esimerkiksi Nato-operaatioihin riittävästi vapaaehtoisia niin kantahenkilökunnassa, reserviläisissä kuin siviileissäkin.

Arvoisa puhemies! Suomalaisten maanpuolustustahto on poikkeuksellisen korkea. Kun suomalaisilta kysytään, pitäisikö Suomea puolustaa aseellisesti sellaisessakin tilanteessa, jossa lopputulos on epävarma, kaksi kolmasosaa vastaa myöntävästi. Yksimielisyys ja

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

konsensuksen tavoittelu ovat tärkeitä niin ulko- ja turvallisuuspolitiikassa kuin puolustuspolitiikassakin. Siitä huolimatta en toivo pelkkää hymistelyä. Kriittinen keskustelu on edelleen tärkeää. En tiedä, onko marsalkka Mannerheim näin sanonut, mutta minulle on kerrottu tarinaa, jossa nämä sanat on asetettu ylipäällikkö Mannerheimin suuhun: ”Mitä minä sellaisella esikuntapäälliköllä teen, joka on kanssani samaa mieltä? Sellaisten kanssa voin käydä ryypäämässä.” Riippumatta siitä, kuka sanat on lausunut, ne on hyvä pitää mielessä myös niissä asioissa, joissa meillä vallitsee laaja, korkea yksimielisyys. Siitä huolimatta meidän on hyvä laskeutua ja rauhoittua joulunviettoon näin yksimielisinä kuin tänään täällä salissa olemme olleet. Rauhallista joulua siis kaikille!

Muuten olen sitä mieltä, että Ukrainaa on tuettava sodan voittoon asti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, hyvää joulua myös edustaja Jäntille.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, lakivaliokunnan ja puolustusvaliokunnan on annettava lausunto. Lisäksi tiedusteluvalvontavalioikunta voi antaa lausunnon ulkoasiainvaliokunnalle.

4. Valtiopäivien keskeyttäminen

Eduskuntatyön järjestäminen ETJ 3/2023 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta päättää keskeyttää vuoden 2023 valtiopäivät tämän istunnon päätyttyä. Edelleen puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta kokoontuu vuoden 2024 valtiopäiville tiistaina 6.2.2024 kello 12, jolloin vuoden 2023 valtiopäivät päättyvät.

Keskustelua ei syntynyt.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksyttiin. Asian käsittely päättyi.

5. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tiistaina 6.2.2024 klo 12.00.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tämä istunto on päättynyt. Hyvää joulua ja hyvää uutta vuotta kaikille!

Täysistunto lopetettiin klo 16.26.

Pöytäkirja PTK 77/2023 vp

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola